

Klimatická kríza, globálne vzdelávanie, rozvojová pomoc

Správa z reprezentatívneho výskumu

Katarína Čavojská, Petra Marinová, Zlatica Pecháčová
Rada mládeže Slovenska

Obsah

Úvod	2
Metodika výskumu	3
Hlavné závery	4
Analýza výsledkov výskumu	7
Globálne problémy	8
Závažnosť globálnych problémov	8
Informovanosť o globálnych témach	10
Názory na prisťahovalcov	13
Klimatická zmena	16
Informovanosť o stave klimatickej zmeny	16
Pocity spojené s klimatickou zmenou	18
Aktér zmeny	21
Uvedomené správanie	22
Rozvojová pomoc	25
Hodnotenie dôležitosti rozvojovej pomoci	25
Názory na rozvojovú pomoc	26
Médiá a globálne témy	28
Zdroje informácií	28
Overovanie informácií	29
Dôvera médiám a príklon k dezinformáciám	30
Socio-demografický profil respondentov	32

Úvod

Cieľom projektu „Porozumieť rozmanitosti: Podpora angažovanosti mládeže a osvetovej spolupráce medzi širokou verejnosťou na Slovensku“, je napomôcť cieľovej skupine mladých ľudí k vnímaniu súčasného sveta ako prepojeného celku, vybaviť ich potrebnými kompetenciami a digitálnou podporou, ktoré im pomôžu podieľať sa na udržateľnom rozvoji sveta, prehĺbiť chápanie všetkých jeho aspektov ako vzájomne závislých a hľadať súvislosti medzi vlastným rozhodovaním a dianím na miestnej, regionálnej a globálnej úrovni. Prierezová téma, na ktorú sme sa v projekte ako takom zamerali, je SDG 13 teda ochrana životného prostredia a zmena klímy. V analytickej rovine a v rovine výstupov sledujeme aj prierezovú tému SDG 5 zameranú na podporu rodovej rovnosti.

Vo výskumnej časti sme sa zamerali na zber dát o mladých ľuďoch pomocou fokusových skupín ako aj reprezentatívneho výskumu. Kľúčové pre nás bolo takto získať dáta a môcť vďaka nim pochopiť, aké sú názory a postoje mladých ľudí ku globálnym problémom, k rozvojovej pomoci, ale aj ku klimatickej zmene. Súčasťou nášho skúmania v tomto prípade boli aj postoje a dôvera voči médiám, vzhľadom na ich dôležitosť pri formovaní mladej generácie v sledovaných témach. V predkladanej analýze prinášame výsledky druhej fázy projektu a to kvantitatívneho reprezentatívneho výskumu zameraného na mladých ľudí vo veku 15 – 29 rokov na Slovensku.

Pandémia COVID-19, ale aj ďalšie globálne krízy, ako klimatická kríza či vojna na Ukrajine výrazne zamávali životnými istotami, ale aj mnohými postojmi mladých ľudí. Verejná diskusia by sa mala začať zaoberať aj občianskou pripravenosťou a odolnosťou nastupujúcej generácie voči nie vždy predvídateľným spoločenským otrasom. Verím, že aj tieto dáta môžu pomôcť kultivovanému a zmysluplnému spoločenskému dialógu o potrebách mladých ľudí vo vzťahu k ich občianskej angažovanosti.

Projekt „Porozumieť rozmanitosti: Podpora angažovanosti mládeže a osvetovej spolupráce medzi širokou verejnosťou na Slovensku“ v trvaní 08.2021 – 01.2023 bol realizovaný z prostriedkov oficiálnej rozvojovej pomoci SR.

Metodika výskumu

Výskum verejnej mienky bol realizovaný na Slovensku v období od 14. – do 22. apríla 2022, na vzorke o veľkosti 1005 respondentov.

Metodológia výskumu bola založená na využití kombinovaného zberu CAPI (n=680) a CAWI (n=325). Takáto kombinácia umožňuje do výskumu zapojiť aj tú časť populácie, ktorá nepatrí k intenzívnym užívateľom internetu.

Výskum bol reprezentatívny pre populáciu vo veku 15 – 29 rokov z hľadiska:

- pohlavia (muži/ ženy);
- veku;
- veľkosti sídla a
- kraja.

Zber dát zabezpečovala agentúra FOCUS s.r.o na Slovensku.

Dotazník bol vypracovaný interne expertmi a spolupracovníkmi Rady mládeže Slovenska. Dáta boli analyzované rovnako interne, pomocou štatistického programu SPSS. Za účelom analýzy porovnávame dáta z aktuálneho výskumu s dátami z predchádzajúcich výskumov RmS:

- 2017 (15 – 24 rokov, n=750);
- 2018 (15 – 24 rokov, n=1000);
- 2019 (15 -29 rokov, n=706);
- 2020 (15-29 rokov, n=1500).

Hodnoty v grafoch a tabuľkách sú v percentách pre populáciu 15 – 29 rokov, pokiaľ nie je uvedené inak.

Text analýzy neprešiel jazykovou korektúrou.

Hlavné závery

Globálne problémy

Za najzávažnejšie globálne problémy mladí ľudia na Slovensku v čase realizácie výskumu (apríl 2022) považovali ozbrojené konflikty a vojny. Označilo ich až 68 % respondentov. Vysoké hodnotenie závažnosti je v tomto prípade nepochybne ovplyvnené prebiehajúcou vojnou na Ukrajine. Druhý najzávažnejší problém je podľa respondentov ekonomická situácia a nezamestnanosť. Ako problematické ich označilo 41 % respondentov. Na treťom mieste sa umiestnila chudoba a hlad, za problematické ich považuje 38 % respondentov.

Informovanosť o globálnych témach ukazuje obraz priemerného až slabého pochopenia globálnych tém a problémov. Dobrý prehľad, teda schopnosť aspoň rámcovo vedieť vysvetliť danú tému, sme zaznamenali u 24 % respondentov. Najvyššia miera informovanosti je v otázke problémov životného prostredia a migrácie. Oproti roku 2018 došlo k poklesu dobrej znalosti takmer vo všetkých sledovaných témach. Najvýraznejší pokles, a to o 8 %, nastal v prípade problémov životného prostredia.

Ďalšia oblasť, ktorú sme sledovali samostatne, boli názory na prisťahovalcov. Dáta z aktuálneho výskumu ukazujú, že viac ako tri štvrtiny respondentov (78 %) súhlasia s názorom, že deti prisťahovalcov by mali mať rovnaké práva a príležitosti ako ostatné deti. Dve tretiny respondentov (66 %) súhlasia s názorom, že prisťahovalci by mali mať príležitosť dodržiavať svoje zvyky a životný štýl. Podobne 62 % respondentov si myslí, že prisťahovalci by mali mať rovnaké práva ako všetci ostatní obyvatelia v danej krajine. Relatívne najnižšiu podporu má tvrdenie, že prisťahovalci, ktorí žijú v krajine niekoľko rokov, by mali mať možnosť voliť vo voľbách. Súhlasilo s tým o niečo viac ako polovica respondentov (57 %).

Čo sa týka celkového posúdenia miery tolerancie k prisťahovalcom, ukazuje sa že málo tolerantných je medzi mladými aktuálne celkovo 20 %, mierne tolerantných je 54 %, tolerantné postoje voči prisťahovalcom deklaruje 26 % respondentov. Porovnanie s rokom 2018 ukazuje pokles miery súhlasu v prípade výrokov, ktoré odkazujú k priznaniu rovnakých práv prisťahovalcom ako ostatným obyvateľom Slovenska. Nárast miery súhlasu sme pozorovali pri otázke na podporu a zachovanie kultúrnej identity prisťahovalcov.

Klimatická zmena

Viac ako dve tretiny respondentov (67 %) si myslí, že globálna zmena klímy už prebieha. Ďalších 18 % respondentov verí, že globálna zmena klímy ešte neprebíha, ale nastane v budúcnosti. Len 6 % respondentov uviedlo, že klimatická zmena vôbec nenastane a 9 % respondentov sa nevedelo k tejto otázke vyjadriť.

Klimatická zmena vo všeobecnosti vyvoláva u mladých ľudí silné emócie. Pocity ako bezmocnosť, strach, hnev, smútok, nádej a odhodlanie sú všetko pocity, ktoré vo väčšej či menšej miere pociťujú v súvislosti s klimatickou zmenou viac ako tri štvrtiny respondentov.

Čo sa týka intenzity pocitov, najsilnejšími sú bezmocnosť, hnev a strach – 14 až 16 % respondentov ich označilo ako veľmi silné. Nádej, odhodlanie či smútok pociťuje v spojitosti s klimatickou zmenou veľmi silno po 12 % respondentov. Silný pocit zmätku deklarovalo 8 % respondentov, 6 % respondentov uviedlo aj silný pocit viny. Na druhej strane silnú ľahostajnosť deklarovalo 6 % respondentov.

V situácii, keď majú respondenti vybrať len jedného hlavného hýbateľa, ktorý by mal v otázke klimatickej zmeny konať, prikláňajú sa k politickým aktérom. Národným vládam, Európskej únii, samosprávam alebo OSN prisudzuje hlavnú zodpovednosť spolu 68 % respondentov. Biznis a priemysel považuje za hlavného aktéra 19 % respondentov a občiansku spoločnosť

(environmentálne skupiny) alebo samých seba uviedlo spolu 22 % respondentov. Len 3 % respondentov nepovažujú za potrebné konať vôbec.

Zisťovali sme aj to, do akých prospešných aktivít sa respondenti zapájajú a ako často. S výrazným náskokom pritom vedie šetrenie energií v domácnosti kvôli ochrane životného prostredia (89 % aspoň občas, z toho 27 % veľmi často) a zaujímanie sa o dianie vo svete prostredníctvom sociálnych sietí (85 % aspoň občas, 16 % veľmi často). Zároveň treba dodať, že obe aktivity nemusia byť vedené len záujmom o životné prostredie, etiku či spravodlivosť.

Šetrnejšie či etickejšie výrobky preferuje aj napriek vyššej cene 67 % respondentov aspoň občas, internetové stránky zamerané na medzinárodné sociálne témy ako je chudoba alebo ľudské práva navštevuje 55 % opýtaných. Aktivity na podporu životného prostredia vykonáva aspoň občas 50 % mladých. Podobne sú na tom sociálne či environmentálne petície (49 %) a bojkot produktov (46 %). Vo všetkých sledovaných položkách došlo oproti roku 2018 k poklesu aktivity, pričom pokles je rapidný hlavne v prípade tzv. náročnejších aktivít, ktoré vyžadujú osobnú angažovanosť jednotlivca (účasť na aktivitách, podpis petície, bojkot apod.) .

Rozvojová pomoc

Vysoko prevažujúci názor medzi mladými je ten, že pomáhať ľuďom v rozvojových krajinách je dôležité, myslí si to až 80 % respondentov. Z nich za veľmi dôležitú považuje takúto pomoc 25 % respondentov, ako skôr dôležitú ju označilo 55 % respondentov.

Respondenti v najvyššej miere súhlasia s tým, že boj proti chudobe v rozvojových krajinách by mal byť jednou z hlavných priorít Európskej únie. 65 % respondentov súhlasí s názorom, že poskytovanie finančnej pomoci rozvojovým krajinám prispieva k väčšiemu mieru a rovnosti. S názorom, že poskytovanie finančnej pomoci rozvojovým krajinám je účinný spôsob boja proti migrácii súhlasilo 63 % respondentov. Podobne vysoká je miera súhlasu aj s výrokom, že poskytovanie finančnej pomoci rozvojovým krajinám je účinný spôsob ako znížiť nerovnosti v týchto krajinách (súhlasilo 62 %).

Relatívne najnižšiu mieru súhlasu sme zaznamenali v prípade názoru, že boj proti chudobe v rozvojových krajinách by mal byť jednou z hlavných priorít slovenskej vlády. V tomto prípade súhlasilo 40 % respondentov, výrazne viac je však tých, ktorí s týmto výrokom nesúhlasili, a to až 54 % respondentov.

Celkový podiel respondentov, ktorí potom podporujú rozvojovú pomoc predstavuje 31 %, ďalších 56 % respondentov je v pozícii skôr podporujúcej rozvojovú pomoc. Naopak rozvojovú pomoc nepodporuje 13 % respondentov.

Médiá a globálne témy

Mladí ľudia v súčasnosti čerpajú informácie o svetovom dianí najmä z internetu. V popularite vedú sociálne siete, kde príspevky užívateľov na tieto témy sleduje veľmi alebo dosť často 57 % opýtaných, 39 % respondentov sleduje tiež rôzne médiá na sociálnych sieťach. Významnými sú aj spravodajské portály, či už tie, ktoré publikujú len na internete (45 %) alebo sa jedná o internetové mutácie tlačených periodík (33 %).

Približne štvrtina respondentov (26 %) si získané informácie vždy alebo väčšinou overuje aj z iných zdrojov. Tretina tak robí iba v niektorých prípadoch. Až 42 % respondentov však získané informácie neoveruje nikdy.

Overenie prebieha vo väčšine prípadov rozhovorom s kamarátmi (72 %) alebo s rodičmi (62 %), prípadne vyhľadaním danej témy na internete (68 % preferuje čisto webové spravodajské portály, 51 % internetové mutácie periodík, 52 % príspevky médií na sieťach). Vyše polovica respondentov (53 %) si overuje informácie prostredníctvom televízneho spravodajstva. Po odborných alebo

náučných knihách siahne 41 % respondentov. Rozhovory s učiteľom resp. výučba na škole je spôsobom overovania si informácií u 37 % respondentov.

Viac ako tri štvrtiny respondentov (77 %) tvrdia, že si zachovávajú opatrnosť a žiadnemu médiu nedôverujú stopercentne. Zároveň sú však rovnako tri štvrtiny mladých (75 %) presvedčené, že informáciu z pre nich dôveryhodného zdroja už overovať nepotrebujú a takmer šiesti z desiatich respondentov (58 %) čerpajú informácie výlučne z niekoľkých vybraných zdrojov (médiá, novinári). Znepokojivé je, že takmer polovicu respondentov (48 %) spravodajstvo a publicistika nezaujíma a informácie o svetovom dianí nevyhľadávajú.

Šesť z desiatich respondentov (60 %) dáva prednosť tradičným médiám, a to z dôvodu zavedených systémov redakčnej kontroly. Na druhej strane 42 % respondentov sa prikláňa k alternatívnym zdrojom, pričom na nich oceňujú hlavne to, že zverejňujú aj názory a informácie, ktoré v tradičných médiách nie sú. Zaujímavé je, že sme nenašli negatívnu koreláciu medzi dôverou k tradičným a alternatívnym médiám, neplatí teda, že keď niekto nedôveruje tradičným médiám bude dôverovať alternatívnym a naopak.

Analýza výsledkov výskumu

Globálne problémy

Závažnosť globálnych problémov

Za najzávažnejší problém zo zoznamu predložených globálnych problémov mladí ľudia na Slovensku v čase realizácie výskumu (apríl 2022) považovali ozbrojené konflikty a vojny. Označilo ich až 68 % respondentov. Vysoké hodnotenie závažnosti je v tomto prípade nepochybne ovplyvnené prebiehajúcou vojnou na Ukrajine.

Druhý najzávažnejší problém je podľa respondentov ekonomická situácia a nezamestnanosť. Ako problematické ich označilo 41 % respondentov. Na treťom mieste sa umiestnila chudoba a hlad, za problematické ich považuje 38 % respondentov.

Zhoršovanie životného prostredia označilo ako problematické 28 % respondentov, klimatickú zmenu označilo 25 % respondentov. Po 24 % respondentov považuje za závažný problém masívnej migrácie a rozširovania infekčných chorôb.

Terorizmus sa dostal do poslednej trojice globálnych problémov z hľadiska závažnosti. Uviedlo ho 12 % respondentov. Nedostatok pitnej vody uviedlo 10 % respondentov. Za relatívne najmenej závažný problém považujú mladí Slováci rastúci počet obyvateľov. Závažnosť tejto problematiky označilo len 7 % respondentov.

Graf č. 1 Závažnosť globálnych problémov (v %, n=1005)

Znenie otázky: „Ktoré z nasledujúcich problémov sú podľa vás v dnešnom svete najzávažnejšie? Vyberte najviac tri.“
Poznámka: Vzhľadom na možnosť viacerých odpovedí súčet môže presahovať 100%

Respondenti mali aj možnosť doplniť inú odpoveď, celkovo túto možnosť využilo 1 % respondentov. Medzi ich odpoveďami boli uvádzané väčšinou špecificky slovenské problémy (napríklad úroveň školstva a zdravotníctva, rómska otázka apod.). Je možné pozorovať, že časť respondentov otázku chápala skôr v lokálnom než globálnom kontexte.

Detailnejšie sme sa pozreli na respondentov, ktorí označili ako jeden z troch najzávažnejších problémov klimatickú zmenu. V ich prípade pozorujeme v rebríčku závažnosti častejšie poukazovanie na problémy zhoršovania životného prostredia a nedostatku pitnej vody.

Socio-demografické rozdiely

Z hľadiska sledovaných socio-demografických charakteristík je zrejmé, že citlivosť na jednotlivé témy je ovplyvnená aj širším celospoločenským dianím (vojna na Ukrajine, ekonomická situácia a nezamestnanosť), spôsobom, ako sa o téme komunikuje (vojna na Ukrajine), či tým, že sa stali súčasťou naratívu nejakého politického subjektu (napr. chudoba, migrácia apod.). Chýba preto univerzálnejší profil respondenta, ktorý by citlivo reagoval na globálne problémy.

V prípade klimatickej zmeny sa však zdá, že oslovuje viac vyhranenú časť populácie. Častejšie sú to ženy, respondenti s VŠ vzdelaním, respondenti slovenskej národnosti, obyvatelia Žilinského kraja, respondenti bývajúci vo väčších mestách, zo slušne zabezpečených domácností, denne používajú internet. Okrem toho sú to tiež častejšie mladí, ktorí majú skúsenosť s mládežníckou organizáciou alebo s dobrovoľníctvom. Z hľadiska politických preferencií ide častejšie o voličov mimoparlamentnej PS.

Informovanosť o globálnych témach

V zozname predložených tém mali respondenti hodnotiť mieru svojej informovanosti a to na škále od veľmi dobrého oboznámenia s témou, až po situáciu, že o takejto téme ešte nepočuli. Ukazuje sa, že takmer všetci respondenti už o hodnotených témach aspoň počuli. Podiel respondentov, ktorí majú dobré porozumenie týchto tém je však pomerne nízky.

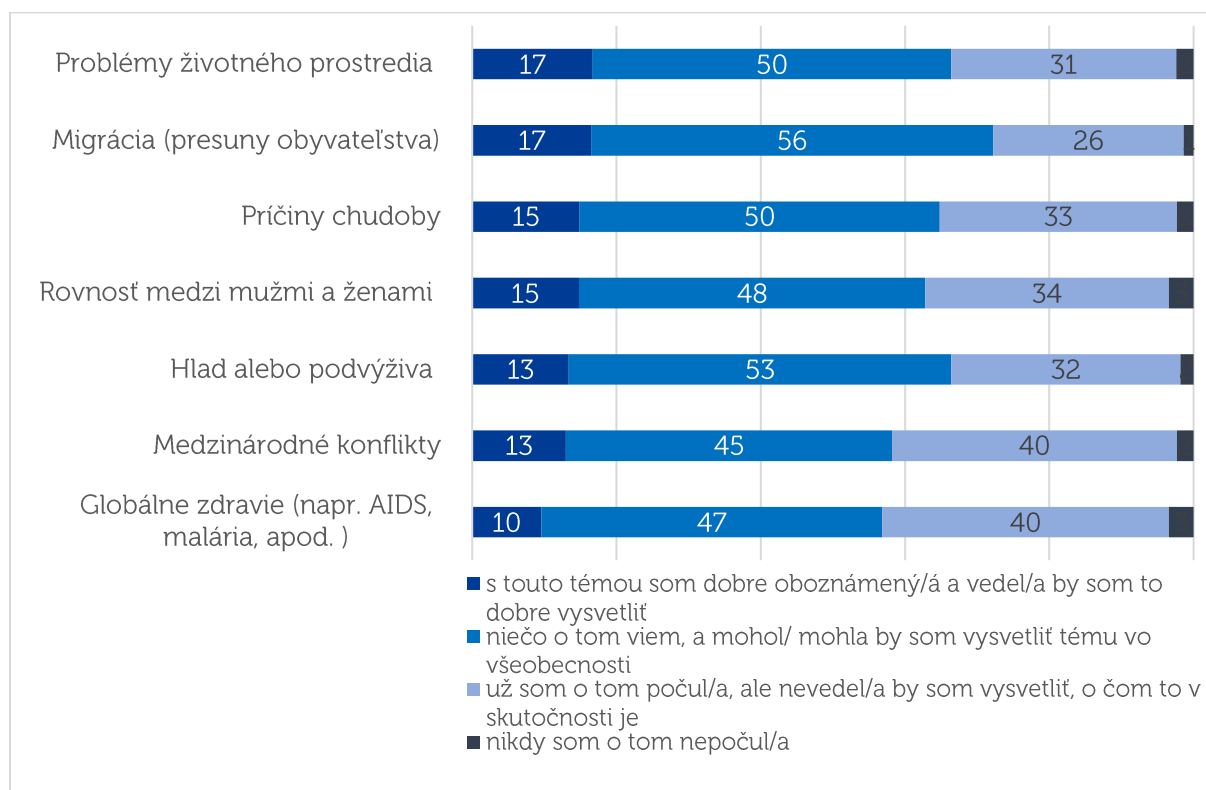
Najvyššia miera informovanosti je v otázke problémov životného prostredia, dobrú informovanosť deklarovalo 17 % respondentov. Rovnako 17 % respondentov deklarovalo dobrú informovanosť v téme migrácie (presunov obyvateľstva).

Po 15 % respondentov sa považuje za dobre informovaných v témach príčin chudoby a rovnosti medzi mužmi a ženami. O niečo menej respondentov (13 %) rozumie aj téme hladu alebo podvýživy a medzinárodným konfliktom.

Desatina respondentov (10 %) rozumie téme globálneho zdravia (napr. AIDS, malária).

Vysvetliť tému aspoň vo všeobecnosti dokáže približne polovica respondentov pri každej téme. Najmenej je to pri téme medzinárodných konfliktov (45 %), najviac pri téme migrácie (56 %).

Graf č. 2 Informovanosť o globálnych problémoch (v %, n=1005)

Znenie otázky: „Koľko informácií máte o nasledujúcich témach a oblastiach?“

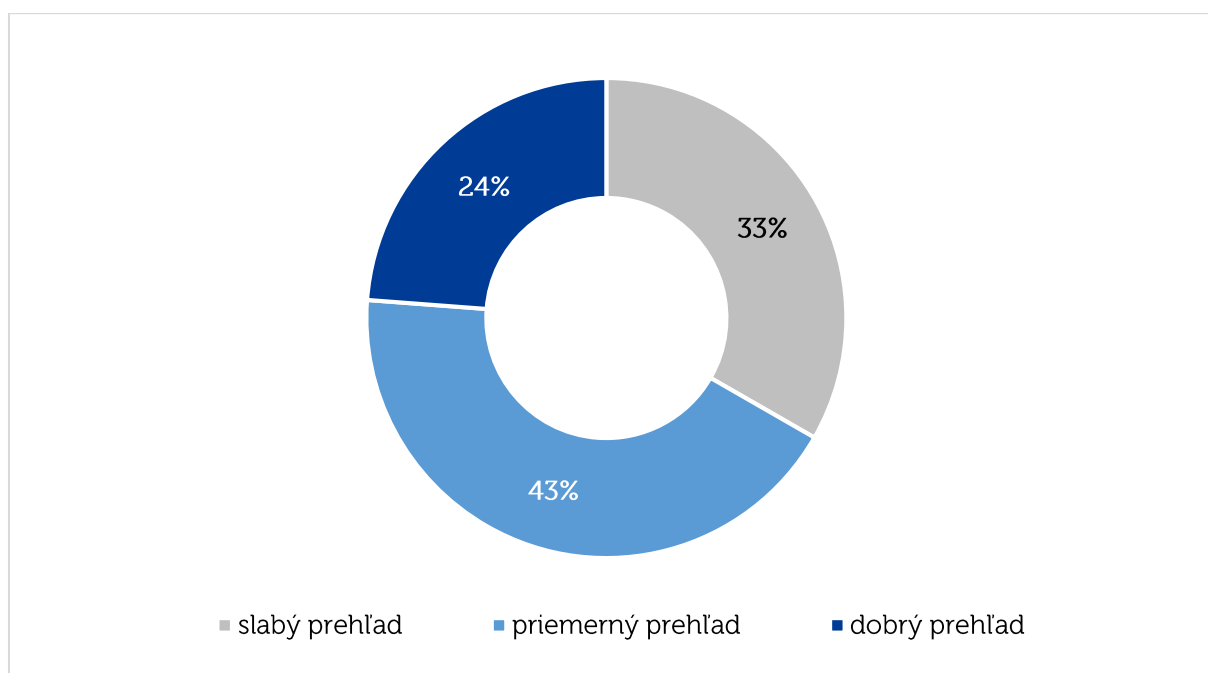
Poznámka: Vzhľadom na možnosť viacerých odpovedí súčet môže presahovať 100%

Čo sa týka celkového posúdenia miery informovanosti, vytvorili sme za týmto účelom index, v ktorom sme sčítali celkové skóre pre každého respondenta. Za odpoveď „nikdy som o tom nepočul/a“. Za odpoveď už som o tom počul/a, ale nevedel/ by som vysvetliť, o čom to v skutočnosti je 1 bod, 2 body sú za odpoveď niečo o tom viem, a mohol/la by som vysvetliť tmu vo všeobecnosti,

a 3 body sú za odpoveď s touto témou som dobre oboznámená/ý, vedel/a by som to dobre vysvetliť. Platí, že čím vyššie skóre, tým lepšia informovanosť. Následne sme vytvorili 3 kategórie a to:

- slabý prehľad (respondent by väčšinu nevedel ani rámcovo vysvetliť), celkovo 33 %;
- priemerný prehľad (respondent by vedel väčšinu rámcovo vysvetliť), celkovo 43 %;
- dobrý prehľad (respondent by vedel rámcovo vysvetliť + má dobrý prehľad aspoň v niektorých témach); celkovo 24 %.

Graf č. 3 Celková informovanosť o globálnych problémoch (v %, n=1005)

Následná analýza socio-demografických rozdielov ukázala, že **slabý prehľad v globálnych témach** majú štatisticky významne častejšie respondenti vo veku 15 – 19 rokov, respondenti so základným alebo neukončeným základným vzdelaním a so stredoškolským vzdelaním bez maturity, nezamestnaní, respondenti, ktorí žijú na vidieku, používajú internet niekoľkokrát za týždeň, častejšie sú to tiež mladí bez skúsenosti s členstvom v mládežníckej organizácii, s dobrovoľníctvom, ako aj mladí, ktorí sú mimo občianskej a politickej participácie. Politicky sú to častejšie nerozhodnutí voliči alebo nevoliči.

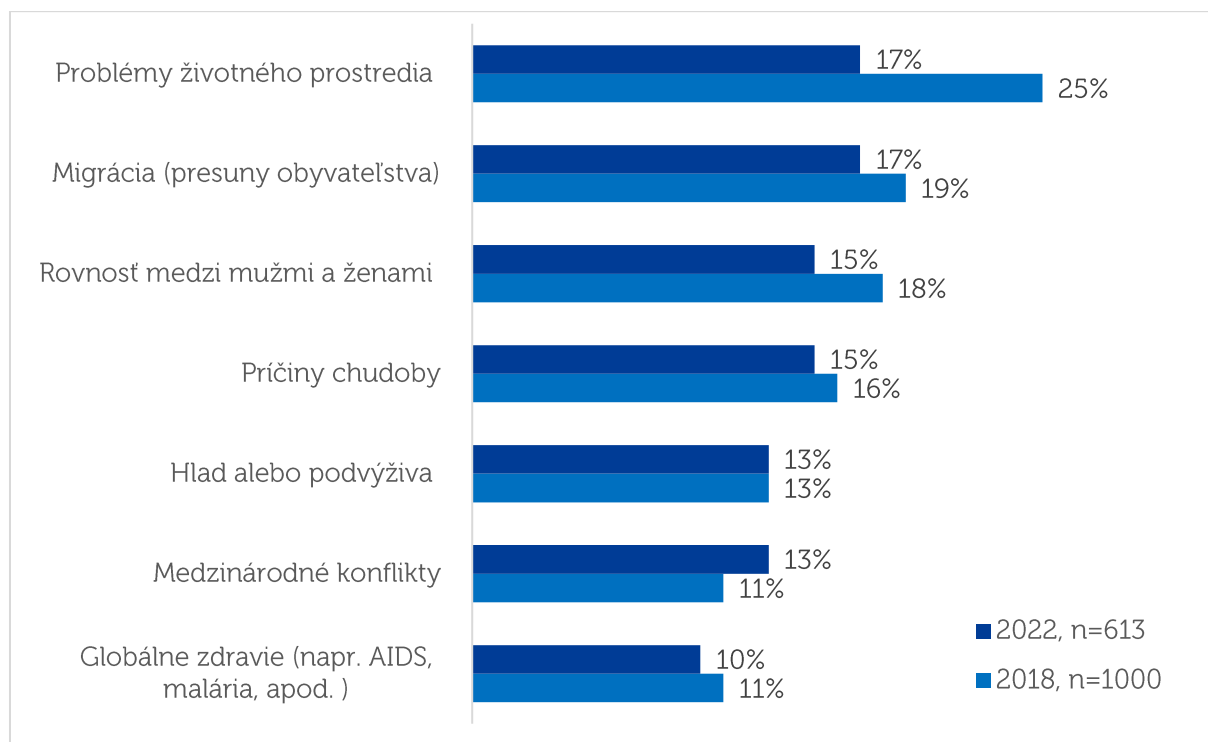
Priemerný prehľad v globálnych témach častejšie deklarujú mladí s vysokoškolským vzdelaním, respondenti z priemerne zabezpečenej domácnosti, používajú internet v podstate denne. Častejšie sú to respondenti, ktorí občiansky a politicky participujú. Politicky sú to častejšie voliči strany Kotlebovci – ĽSNS.

Dobrý prehľad v globálnych témach deklarujú častejšie mladí vo veku 25 – 29 rokov, s vysokoškolským vzdelaním, respondenti, ktorí bývajú vo väčšom meste, respondenti zo slušne zabezpečených domácností. Častejšie sú to tiež respondenti, ktorí majú skúsenosť s mládežníckou organizáciou, a s dobrovoľníctvom, ako aj mladí, ktorí občiansky a politicky participujú. Politicky sú to častejšie voliči OĽANO, a mimoparlamentných strán PS a KDH.

Rovnakú otázku sme položili vo výskume globálnych kompetencií¹ v roku 2018 medzi 15 – 24 ročnými respondentmi. Porovnanie (graf č. 4) zistení s aktuálnym výskumom ukazuje, že v tejto užšej vekovej skupine došlo k poklesu dobrej znalosti takmer vo všetkých sledovaných témach.

Najvýraznejší pokles, a to o 8 %, nastal v prípade problémov životného prostredia. Ostatné pozorované rozdiely sa pohybujú okolo 3 %. Rovnaká miera znalosti je pri probléme hladu alebo podvýživy. Mierny nárast zaznamenala téma medzinárodných konfliktov (z 11 na 13 %).

Graf č. 4 Informovanosť o globálnych problémoch, porovnanie 2018 – 2022 vo vekovej kategórii 15 – 24 rokov (v %)

Poznámka: V grafe sú zobrazené kategórie odpovedí „vedel/a by vysvetliť aspoň vo všeobecnosti“.

¹ Globálne kompetencie. Správa z reprezentatívneho prieskumu názorov mládeže agentúry FOCUS pre Radu mládeže Slovenska. RmS, Bratislava 2018.

Názory na prisťahovalcov

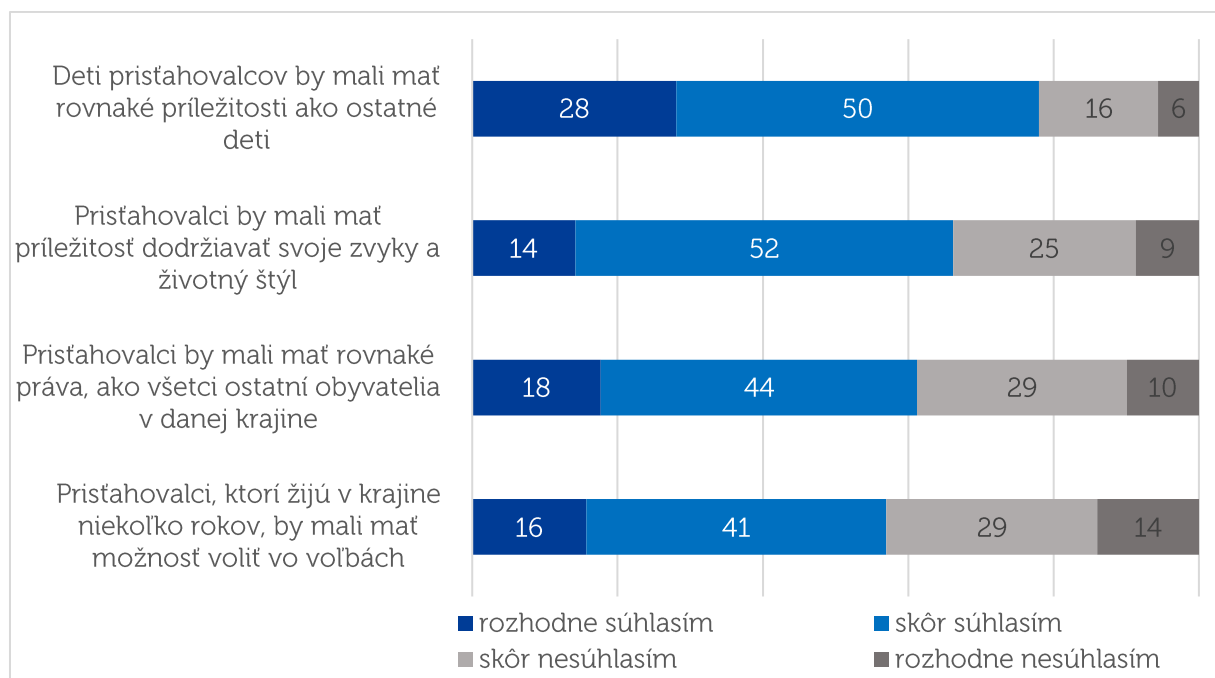
V rámci vyššie spomínaného výskumu globálnych kompetencií sme sledovali tiež názory na migrantov, resp. prisťahovalcov. Treba dodať, že v období realizácie výskumu v roku 2018 silno rezonovala vo verejnom priestore proti-imigračná rétorika, živená viacerými politickými subjektmi, vrátane tých vo vládnej koalícii. No kontakt s ľuďmi, ktorí sem prišli z iných krajín bol v tom čase prakticky minimálny. Na druhej strane aktuálne čelí Slovensko bezprecedentnej migračnej vlny z vojnou postihnutej Ukrajiny. Na Slovensko prišli tisíce utečencov, čo má reálny dopad na mnohé oblasti života. Z hypotetickej situácie sa tak v hodnotení stala situácia reálna a to sa, podľa nášho názoru, prejavilo aj v zistených názoroch.

Dáta z aktuálneho výskumu ukazujú, že viac ako tri štvrtiny respondentov (78 %) súhlasia s názorom, že deti prisťahovalcov by mali mať rovnaké práva a príležitosti ako ostatné deti.

Dve tretiny respondentov (66 %) súhlasia s názorom, že prisťahovalci by mali mať príležitosť dodržiavať svoje zvyky a životný štýl. Podobne 62 % respondentov si myslí, že prisťahovalci by mali mať rovnaké práva ako všetci ostatní obyvatelia v danej krajine.

Relatívne najnižšiu podporu má tvrdenie, že prisťahovalci, ktorí žijú v krajine niekoľko rokov, by mali mať možnosť voliť vo voľbách. Súhlasilo s tým o niečo viac ako polovica respondentov (57 %).

Graf č. 5 Tolerancia k prisťahovalcom (v %, n=1005)

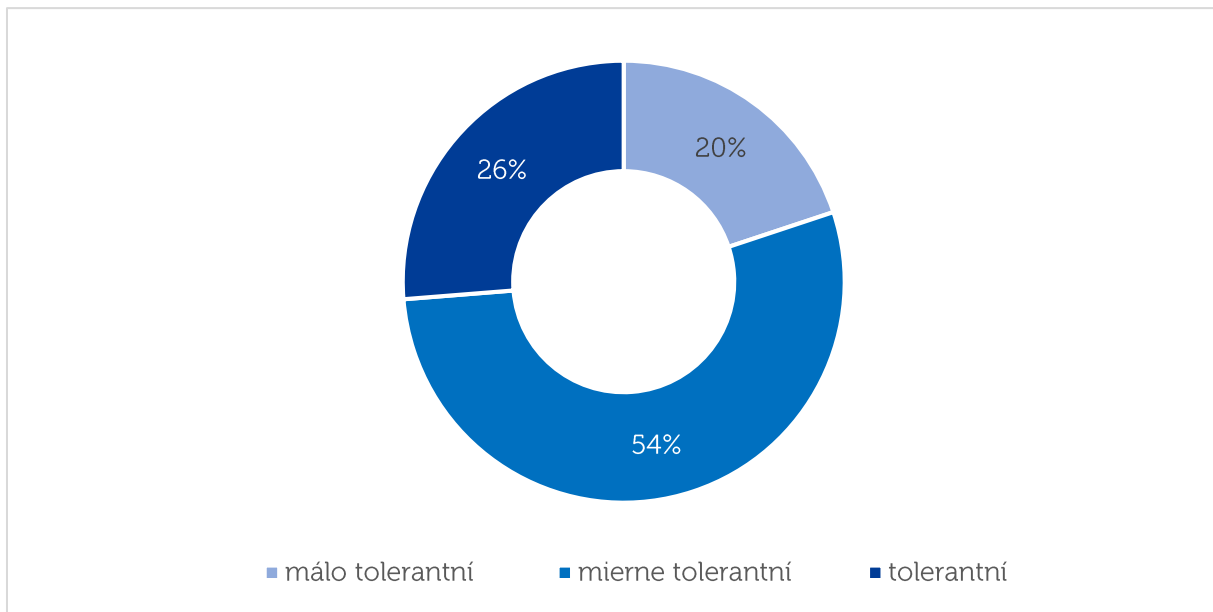

Znenie otázky: „Ľudia v dnešnej dobe sa vo väčšej miere sťahujú z krajiny do krajiny. Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s nasledujúcimi tvrdeniami?“

Čo sa týka celkového posúdenia miery tolerancie k prisťahovalcom, vytvorili sme za týmto účelom jednoduchý sumačný index v ktorom sme sčítali odpovede pri jednotlivých výrokochoch. Za odpoveď rozhodne súhlasím bol 1 bod, za odpoveď skôr súhlasím 2 body, za odpoveď skôr nesúhlasím 3 body a za odpoveď rozhodne nesúhlasím 4 body. Platí, že čím vyššie skóre, tým vyššia miera tolerancie. Následne sme respondentov na základe dosiahnutého skóre rozdelili do 3 kategórií, a to na:

- **málo tolerantných** (skóre 0 -4, odpovede rozhodne a skôr nesúhlasím), celkovo 20 %;
- **mierne tolerantných** (skóre 5 – 8, odpovede skôr nesúhlasím až skôr súhlasím), celkovo 54 %;
- **tolerantných** (skóre 9 - 12, odpovede skôr súhlasím až rozhodne súhlasím), celkovo 26 %.

Graf č. 6 Celková tolerancia k prisťahovalcom (v %, n=1005)

Ďalšia analýza socio-demografických rozdielov ukázala, že **málo tolerantní** sú štatisticky významne častejšie respondenti maďarskej národnosti, respondenti z Trnavského a Nitrianskeho kraja, respondenti, ktorí nemajú skúsenosť s pobytom v zahraničí, taktiež sú to respondenti, ktorí nemajú skúsenosť s členstvom v mládežníckej organizácii alebo s dobrovoľníctvom. Okrem toho sú to tiež častejšie respondenti, ktorí občiansky a politicky neparticipujú, žijú častejšie na dedine, bývajú s rodičmi, pochádzajú častejšie zo zle zabezpečených alebo z chudobných domácností, používajú internet niekoľkokrát za týždeň a menej. Svoje občianske kompetencie hodnotia častejšie ako slabé (známka 3 – 5). Vykazujú tiež nižšiu mieru informovanosti o globálnych problémoch. Politicky ide častejšie o voličov opozičných strán SMER-SD, Republika a Aliancia.

Mierne tolerantní sú častejšie respondenti slovenskej národnosti, respondenti zo Žilinského kraja, respondenti s vlastným bývaním, ktoré ale musia splácať a respondenti z priemerne zabezpečených domácností.

Tolerantní sú častejšie respondenti z Bratislavského kraja, respondenti, ktorí strávili viac ako 3 mesiace v zahraničí, respondenti, ktorí majú skúsenosť s členstvom v mládežníckej organizácii a s dobrovoľníctvom. Častejšie ide tiež o voličov, ktorí sa občiansky a politicky angažujú. Z hľadiska miesta bydliska ide častejšie o obyvateľov malých miest, alebo hlavného mesta, častejšie sú to respondenti, ktorí bývajú v podnájme. Ekonomicky ide skôr o respondentov zo slušne zabezpečených domácností. V podstate denne používajú internet, a pozitívne hodnotia aj svoje občianske kompetencie (znalosti z občianskej výchovy 1 alebo 2). Vykazujú tiež najvyššiu mieru informovanosti o globálnych problémoch. Politicky ide častejšie o voličov OĽANO, PS, SaS.

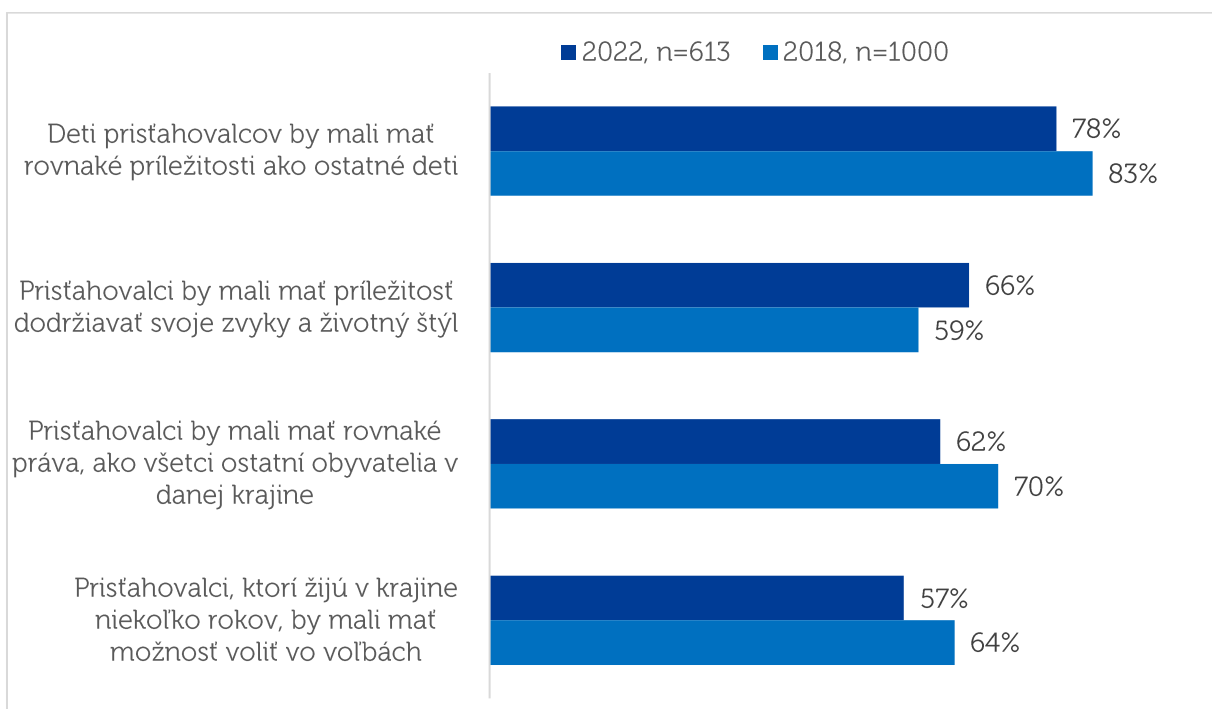
Aj v tomto prípade máme možnosť porovnávať zistenia so situáciou z roku 2018. Porovnanie výsledkov u 15 až 24 ročných ukazuje posun vo viacerých smeroch. V prvom rade pozorujeme pomerne výrazný pokles súhlasu s predloženými výroky až u troch zo štyroch v sledovanej batérii výrokov. Sú to výroky, ktoré odkazujú hlavne k právam, pritom najvýraznejší pokles až o 10 % (zo 70 % na 60 %) nastal práve v prípade výroku, že prisťahovalci by mali mať rovnaké práva ako všetci ostatní obyvatelia v danej krajine.

Naopak pozitívny vývoj sme zaznamenali pri väčšej časti batérie, ktorá hovorí viac o podpore kultúrnej identity prisťahovalcov. V prípade výroku „prisťahovalci by mali mať príležitosť dodržiavať svoje zvyky a životný štýl“ sa zvýšil podiel tých, ktorí rozhodne alebo skôr súhlasia, a to z 59 na 67 %.

Čo sa týka posunov v celkovej miere tolerancie, tie sú dobre pozorovateľné v nasledujúcom grafe. Ukazuje sa, že oproti roku 2018 v aktuálnom výskume došlo k nárastu podielu mladých ľudí v kategórii málo tolerantných, to zo 14 % na 21 % (rozdiel 7 %). Naopak k poklesu došlo v prípade podielu mladých, ktorí sú tolerantní. V tejto kategórii sledujeme pokles z 33 % na 27 % (rozdiel 6 %).

Podiel mierne tolerantných ostáva oproti roku 2018 relatívne stabilný, na úrovni 52 % oproti 53 % v roku 2018.

Graf č. 7 Tolerancia k prisťahovalcom, porovnanie 2018 – 2022 vo vekovej kategórii 15 – 24 rokov (v %)

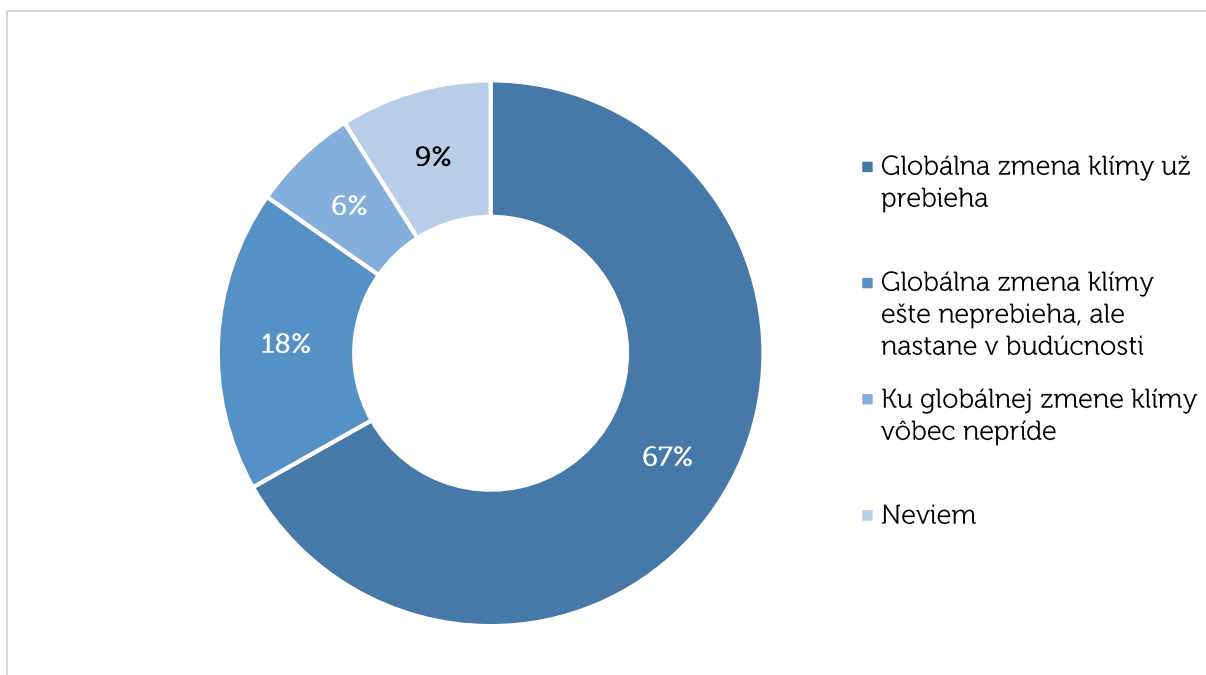

Klimatická zmena

Informovanosť o stave klimatickej zmeny

Viac ako dve tretiny respondentov (67 %) si myslí, že globálna zmena klímy už prebieha. Ďalších 18 % respondentov verí, že globálna zmena klímy ešte neprebieha, ale nastane v budúcnosti. Len 6 % respondentov uviedlo, že klimatická zmena vôbec nenastane a 9 % respondentov sa nevedelo k tejto otázke vyjadriť.

Graf č. 8 Klimatická zmena (v %, n=1005)

Znenie otázky: „Ktoré z nasledujúcich tvrdení o globálnej zmene klímy je najbližšie k vašim názorom?“

Socio-demografické rozdiely

Mladí, ktorí sú presvedčení o **aktuálne prebiehajúcej globálnej klimatickej zmene** (ďalej aj KZ), majú častejšie vysokoškolské vzdelanie, lepší deklarovaný prehľad ako o globálnych problémoch, tak aj celkovo o fungovaní spoločnosti.² Menej často získavajú informácie z alternatívnych médií a viac podporujú prozápadné smerovanie Slovenska. Hoci sme nezistili významný rozdiel v ekonomickej situácii domácnosti, táto skupina častejšie vidí svoju blízku budúcnosť optimisticky. Tiež cíti väčšiu dôveru v inštitúcie aj vo vlastnú schopnosť ovplyvniť svoj život či veci verejné. Častejšie majú skúsenosť s dobrovoľníctvom a členstvom v mládežníckej organizácii. Politicky ide častejšie o voličov mimoparlamentnej PS.

² Výskum globálnych kompetencií a názorov na klimatickú zmenu bol súčasťou rozsiahlejšej výskumnej akcie, v rámci ktorej sme skúmali aj názory na politiku, angažovanosť mladých ľudí vo všeobecnosti, či dôveru inštitúciám. Vzhľadom na relevantnosť týchto ukazovateľov aj pri názoroch a postojoch voči klimatickej zmene alebo globálnych problémoch, sme tieto ukazovatele zaradili ako triediace znaky pri hlbšej analýze sledovaných tém. Bližšie informácie o prodemokratickej klíme, dôvere inštitúciám, politickej efektívnosti, životných vyhládkach, sú dostupné na požiadanie v internom materiáli RmS: „Čavojská, K. – Marinová, P.: participácia a priestory pre mladých. Správa z reprezentatívneho výskumu. RmS, Bratislava 2022.“

Respondenti presvedčení o tom, že **klimatická zmena nastane až v budúcnosti**, sa vyznačujú len tým, že častejšie priznávajú slabý prehľad o globálnych problémoch (44 % respondentov oproti 33 % v celej vzorke).

Zaujímavé odchýlky vykazuje skupina **popieračov klimatickej zmeny**. Neodlišujú sa vzdelaním ani hodnotením svojich znalostí a schopností, vyznačujú sa však častejším príklonom k dezinformačným kanálom (35 % oproti 19 % v skupine informovaných o prebiehajúcej KZ), častejším nesúhlasom s prozápadným smerovaním Slovenska (37 % oproti 14 % u skupiny „KZ prebieha“) a slabou dôverou k inštitúciám (49 % celková nedôvera oproti 21 % v skupine „KZ prebieha“). Častejšie žijú v zle zabezpečených domácnostiach, menej často používajú internet a uvádzajú pesimistickejšie osobné vyhliadky. O niečo častejšie pochádzajú z Bratislavského a Prešovského kraja. Svoju voličskú podporu smerujú častejšie SMERU-SD.

Respondenti, ktorí vo vzťahu ku klimatickej zmene deklarovali odpoveď „**neviem**“ tiež vykazujú častejší nesúhlas s prozápadným smerovaním a nižšiu dôveru k inštitúciám. Inak u nich badať skôr prejavy slabšieho začlenenia do spoločnosti, resp. zaostávania za hlavným prúdom. Častejšie u nich sledujeme nižšie vzdelanie, chýbajúce skúsenosti s členstvom v mládežníckych organizáciách a dobrovoľníctvom, slabší prehľad o globálnych problémoch ale aj o fungovaní spoločnosti, ako aj nižšiu mieru vlastnej a politickej účinnosti. Z hľadiska politickej participácie ide častejšie o nevoličov.

Celkovo pri vnímaní existencie a stavu klimatickej zmeny nehrajú tradičné socio-demografické ukazovatele veľkú rolu (okrem vzdelania a ekonomickej situácie pri niektorých skupinách). Rovnako nevýznamná sa v tejto súvislosti javí napr. veľkosť sídla, neplatí teda predpoklad, že obyvatelia vidieka budú prebiehajúcu klimatickú zmenu reflektovať vo väčšej miere ako obyvatelia miest.

Pocity spojené s klimatickou zmenou

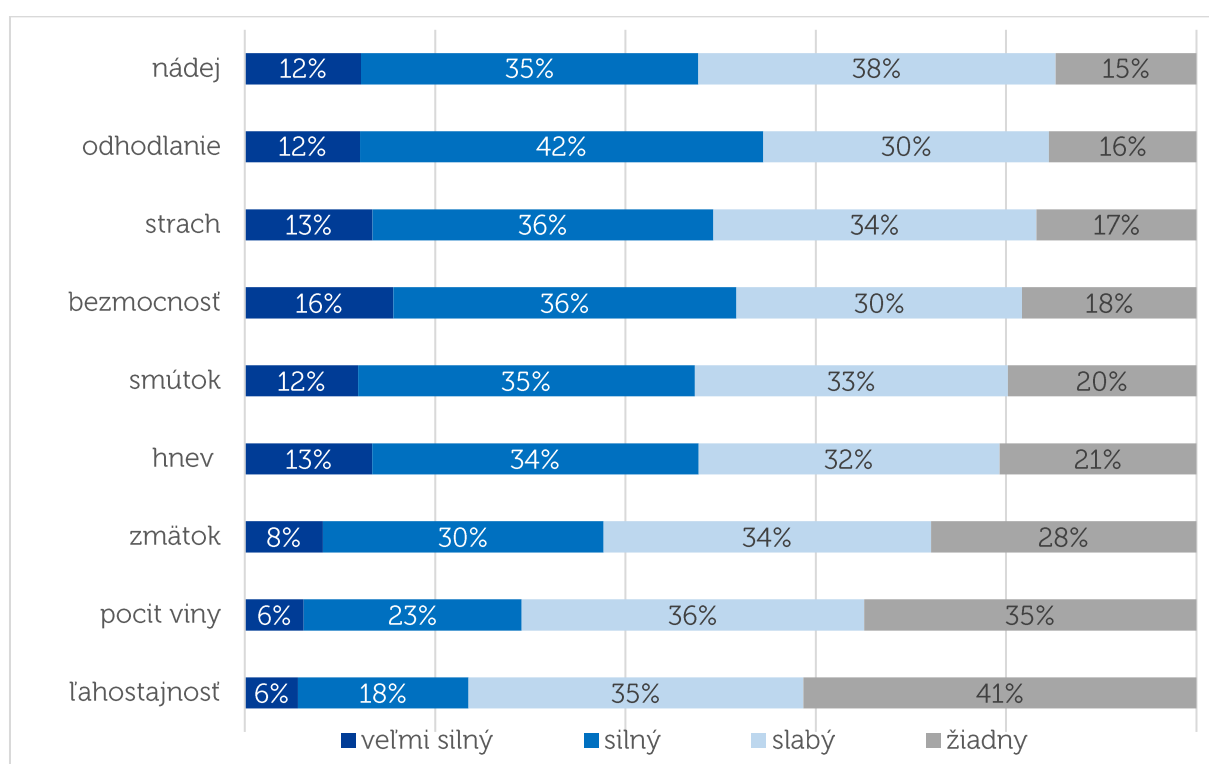
Klimatická zmena vo všeobecnosti vyvoláva u mladých ľudí silné emócie. Pocity ako bezmocnosť, strach, hnev, smútok, nádej a odhodlanie sú všetko pocity, ktoré vo väčšej či menšej miere pociťujú v súvislosti s klimatickou zmenou viac ako tri štvrtiny respondentov.

Čo sa týka intenzity pocitov, najsilnejšími sú bezmocnosť, hnev a strach – 14 až 16 % respondentov ich označilo ako veľmi silné.

Nádej, odhodlanie či smútok pociťuje v spojitosti s klimatickou zmenou veľmi silno po 12 % respondentov. Silný pocit zmätku deklarovalo 8 % respondentov, 6 % respondentov uviedlo aj silný pocit viny.

Na druhej strane silnú ľahostajnosť deklarovalo 6 % respondentov.

Graf č. 9 Pocity spojené s klimatickou zmenou (v %, n=1005)

Znenie otázky: „Keď sa zamyslíte nad zmenou klímy, aké pocity to vo vás vyvoláva?“

Pozreli sme sa na to, ktoré emócie pociťujú respondenti súčasne. Najpreviazanejšie sú čisté negatívne pocity: **smútok, strach a hnev**³. Voľnejšie, ale stále pomerne silno, sú s nimi prepojené **bezmocnosť, pocit viny a zmätok**⁴. Druhý emocionálny komplex tvoria **pozitívne pocity odhodlanie a nádej**⁵. Samostatne vystupuje ľahostajnosť – súbežne sa v menšej miere vyskytuje len s pocitom zmätku a možno prekvapivo i s pocitom viny.

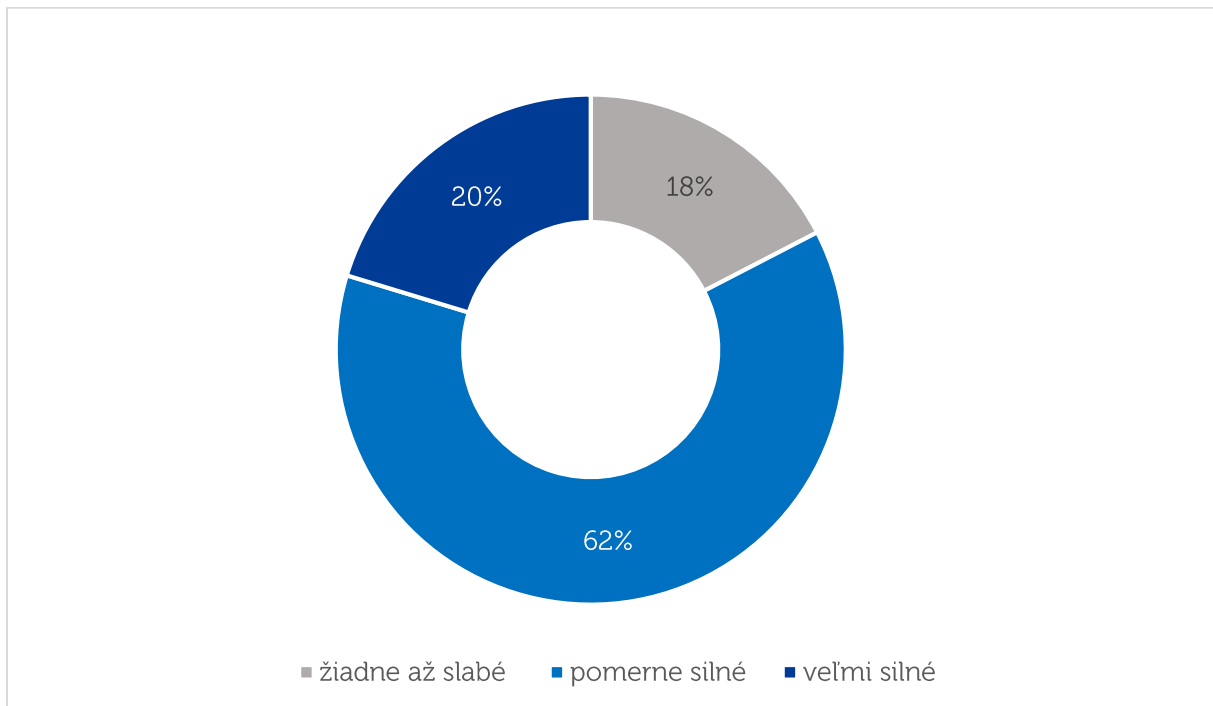
³ Pearsonovo r väčšie ako 0,60 pri významnosti 99%.

⁴ Pearsonovo r väčšie ako 0,45 pri významnosti 99%.

⁵ Pearsonovo r 0,52 pri významnosti 99%.

Aj skupiny negatívnych a pozitívnych pocitov sú však mierne previazané, neplatí teda, že ak človek v súvislosti so zmenou klímy pociťuje negatívne emócie, nebude pociťovať pozitívne a naopak. Preto v ďalšej analýze budeme skôr pracovať s celkovou intenzitou klimatických pocitov. Vytvorili sme skóre intenzity pocitov, pričom sme respondentovi prideliť 1 bod za každý slabý pocit, 2 body za silný a 3 za veľmi silný pocit. Lahostajnosť sme nezapočítavali. Respondentov sme potom rozdelili do troch kategórií. Tých, čo majú **slabé pocity** (skóre 0 až 7) je 18 %, tých, u ktorých prevažujú **pomerne silné pocity** (skóre 8 až 15) je 62 % a tých, ktorí majú **veľmi silné pocity** (skóre 16 až 24) je 20 %.

Graf č. 10 Pocity spojené s klimatickou zmenou – skóre (v %, n=1005)

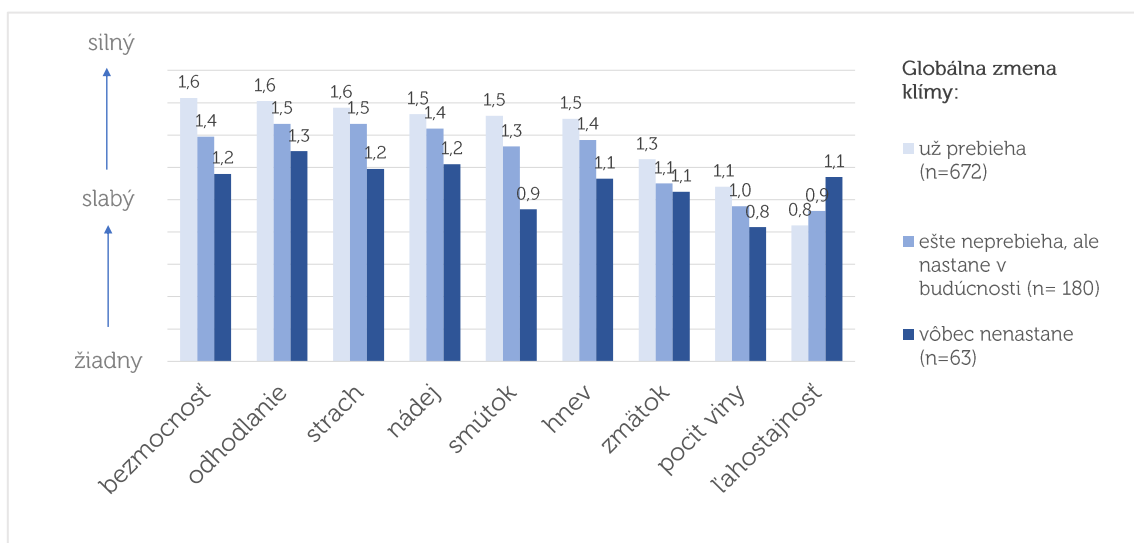
Slabé pocity majú častejšie respondenti maďarskej národnosti, z najmenších obcí, z Trenčianskeho a Nitrianskeho kraja, zo zle zabezpečených domácností, s menej častým užívaním internetu, bez zahraničnej, dobrovoľníckej skúsenosti či skúsenosti s členstvom v mládežníckej organizácii. Ďalej pozorujeme slabšie pocity častejšie u respondentov s nižším vzdelaním, nižším sebahodnotením ohľadne znalosti globálnych problémov, fungovania spoločnosti a vlastnej osobnej aj politickej účinnosti. Častejšie sú tu zastúpení respondenti, ktorí nesúhlasia s prozápadným smerovaním Slovenska, respondenti, ktorí majú výrazne nižšiu dôveru k inštitúciám, ako aj respondenti, ktorí sa častejšie prikláňajú k dezinformačným médiám. Politicky ide častejšie o voličov Republiky a nevoličov.

Naopak **veľmi silné pocity** v spojitosti s klímou majú častejšie vysokoškoláci, obyvatelia miest a respondenti z Trnavského kraja. Okrem toho sú to tiež častejšie mladí so skúsenosťou s dobrovoľníctvom a členstvom v mládežníckych organizáciách, respondenti s vyšším sebahodnotením v znalosti globálnych problémov aj spoločnosti celkovo, a tiež s vyššou mierou politickej aj vlastnej účinnosti. Majú väčšiu dôveru v inštitúcie, podporujú prozápadné smerovanie, sú menej náchylní k dezinformáciám. Voličsky podporujú častejšie PS a OĽANO.

Ako súvisí názor na klimatickú zmenu s pocitmi? Respondenti presvedčení, že klimatická zmena už prebieha, zdieľajú podľa očakávania častejšie pomerne silné až veľmi silné pocity. O niečo slabšie pocity vykazujú zástancovia názoru, že klimatická zmena sa prejaví až v budúcnosti. Najslabšie pocity uvádzajú popierači a respondenti bez názoru na stav klimatickej zmeny. Pri ľahostajnosti je tento rebríček opačný.

Je však zaujímavé, že aj skupina popieračov pociťuje v súvislosti s klimatickou zmenou emócie. Až na smútok a pocit viny je priemerný pocit o niečo silnejší než slabý (číselne odpovedá v nasledujúcom grafe žiadny pocit hodnote 0, slabý hodnote 1, silný hodnote 2 a veľmi silný 3). Ponúka sa preto aj hypotéza, že tieto pocity sa neviažu na dôsledky samotnej klimatickej zmeny, ale skôr na klimatické hnutie, klimatické politiky či postoje politických a názorových lídrov k téme klimatickej zmeny.

Graf č. 11 Pocity podľa názoru na klimatickú zmenu (v %, n=1005)

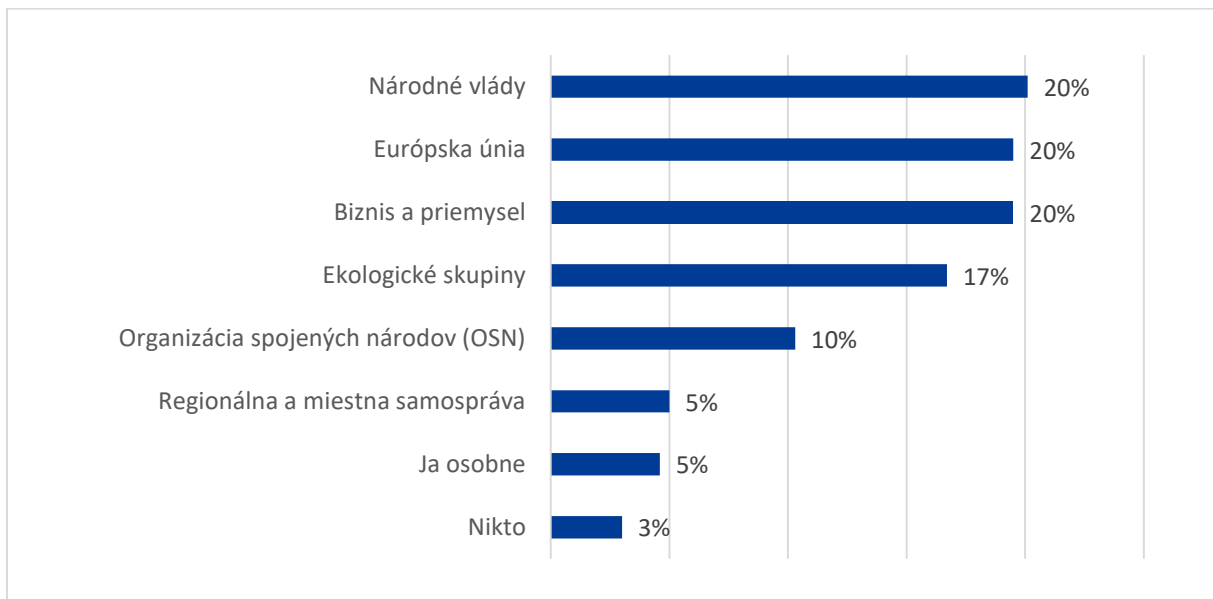

Aktér zmeny

Kto by mal hlavne konať a prinášať riešenia proti zmene klímy? Ak majú respondenti vybrať len jedného hlavného hýbateľa, ktorý by mal v otázke klimatickej zmeny konať, prikláňajú sa k politickým aktérom. Národným vládam, Európskej únii, samosprávam alebo OSN prisudzuje hlavnú zodpovednosť spolu 68 % respondentov. Biznis a priemysel považuje za hlavného aktéra 19 % respondentov a občiansku spoločnosť (environmentálne skupiny) alebo samých seba uviedlo spolu 22 % respondentov. Len 3 % respondentov nepovažujú za potrebné konať vôbec.

Okrem toho 1,5 % respondentov využilo aj možnosť uviesť inú odpoveď, takmer všetci napísali, že k riešeniu musia prispieť všetci (každý človek, celý svet, všetci zmienení aktéri apod.).

Graf č. 12 Aktér zmeny (v %, n=1005)

Znenie otázky: „s3. Kto by mal podľa Vás hlavne konať a prinášať riešenia proti zmene klímy?“

Respondenti, ktorí uviedli ako kľúčových **politických aktérov**, vykazujú vyššiu dôveru k inštitúciám a vyššiu podporu prozápadného smerovania, častejšie sú slovenskej národnosti, častejšie chodia k voľbám. Konkrétne národné vlády volajú na zodpovednosť častejšie respondenti zo Žilinského kraja, Európsku úniu zas tí z Banskobystrického kraja a voliči HLASU.

Biznis a priemysel považujú za hýbateľa zmeny častejšie respondenti z väčších miest, s príklonom k dezinformáciám, maďarskej národnosti. **Environmentálne skupiny** označili častejšie mladí so slabým prehľadom o globálnych problémoch, **samých seba** zas označili o niečo častejšie ženy a respondenti z malých obcí.

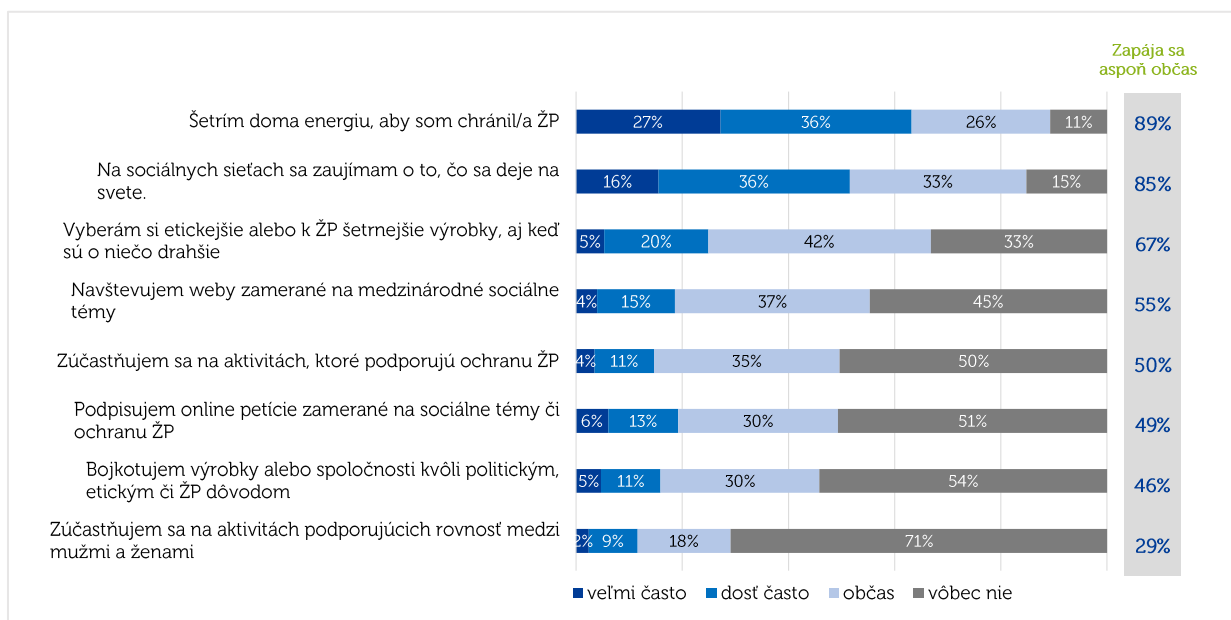
Najjasnejšiu charakteristiku vykazuje skupina, ktorá **nepovažuje za potrebné konať** vôbec. Sú to častejšie respondenti z chudobnejších domácností, respondenti, ktorí nesúhlasia s prozápadným smerovaním Slovenska, s nízkou dôverou k inštitúciám a nízkou vlastnou účinnosťou, nižším vzdelaním a znalosťami, voliči Republiky a nevoliči.

Uvedomelé správanie

Zisťovali sme aj to, do akých prospešných aktivít sa respondenti zapájajú a ako často. S výrazným náskokom pritom vedie šetrenie energií v domácnosti kvôli ochrane životného prostredia (89 % aspoň občas, z toho 27 % veľmi často) a zaujímanie sa o dianie vo svete prostredníctvom sociálnych sietí (85 % aspoň občas, 16 % veľmi často). Zároveň treba dodať, že obe aktivity nemusia byť vedené len záujmom o životné prostredie, etiku či spravodlivosť.

Šetrnejšie či etickejšie výrobky preferuje aj napriek vyššej cene 67 % respondentov aspoň občas, z toho 5 % veľmi často. Internetové stránky zamerané na medzinárodné sociálne témy ako je chudoba alebo ľudské práva navštevuje 55 % opýtaných, z toho 4 % veľmi často. Aktivity na podporu životného prostredia vykonáva aspoň občas 50 % mladých, z toho 4 % veľmi často. Podobne sú na tom sociálne či environmentálne petície (49 %, z toho 6 % veľmi často) a bojkot produktov (46 %, z toho 5 % veľmi často). Najmenšiu participáciu sme namerali pri aktivitách podporujúcich rodovú rovnosť (29 %, z toho 2 % veľmi často).

Graf č. 13 Uvedomelé správanie (v %, n=1005)

Znenie otázky: „Zapájate sa do nasledujúcich aktivít? Ak áno, ako často?“

Analýza činností, ktorým sa respondenti venujú v podobnej miere, odhalila dve skupiny: Prvú⁶ tvoria najbežnejšie činnosti ako sú šetrenie energiou a informovanie sa o svete cez sociálne siete (nenáročné činnosti). Druhú skupinu⁷ tvoria všetky ostatné činnosti, ktoré sú zároveň aj náročnejšie na osobné zapojenie jednotlivca. Respondenti, ktorí sa dosť až veľmi často angažujú v náročnejších činnostiach vykazujú dva rozdiely oproti tým, ktorí sa dosť až veľmi často angažujú v menej náročných činnostiach: častejšie žijú v mestách a menej často majú pevné prozápadné ukotvenie.

Čo sa týka pohlavia, nenamerali sme pri žiadnej z činností štatisticky významnú odchýlku, s výnimkou podpisu petícií, kde je skupina dosť až veľmi často angažovaných rozdelená v pomere 55 % žien a 45 % mužov. Zaujímavosťou je, že rozdiel v pohlaví sa neprejavil pri aktivitách

⁶ Pearsonovo r 0,44 pri významnosti 99%.

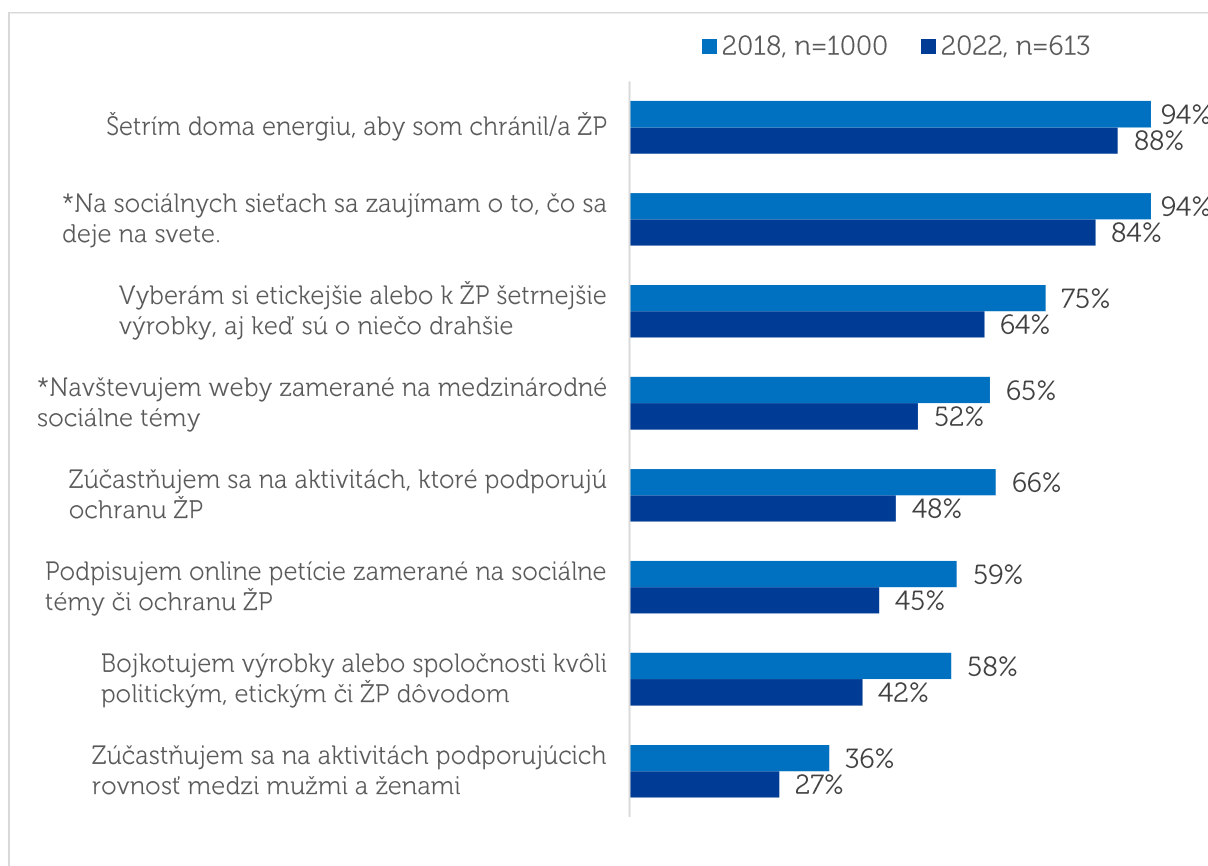
⁷ Pearsonovo r väčšie ako 0,51, s výnimkou rodových aktivít súčasne s preferenciou drahších, ale šetrnejších produktov (r=0.45) pri významnosti 99%.

podporujúcich rodovú rovnosť. Dôvodom tohto nejednoznačného hodnotenia však môže byť aj pomerne vágna formulácia, z ktorej nie je jasné, o aké aktivity ide.

Respondenti, ktorí sa angažujú aj v náročnejších činnostiach, vykonávajú spravidla aj zmienené dve menej náročné aktivity, naopak to neplatí.

Vzhľadom na to, že otázku sme v aktuálnom výskume použili aj pre porovnanie so situáciou v roku 2018, urobili sme opäť prepočet odpovedí v kategórii 15 – 24 ročných. V nasledujúcom grafe vidíme, že vo všetkých sledovaných položkách došlo k poklesu aktivity, pričom pokles je rapidný hlavne v prípade tzv. náročnejších aktivít, ktoré vyžadujú osobnú angažovanosť jednotlivca (účasť na aktivitách, podpis petície, bojkot apod.) .

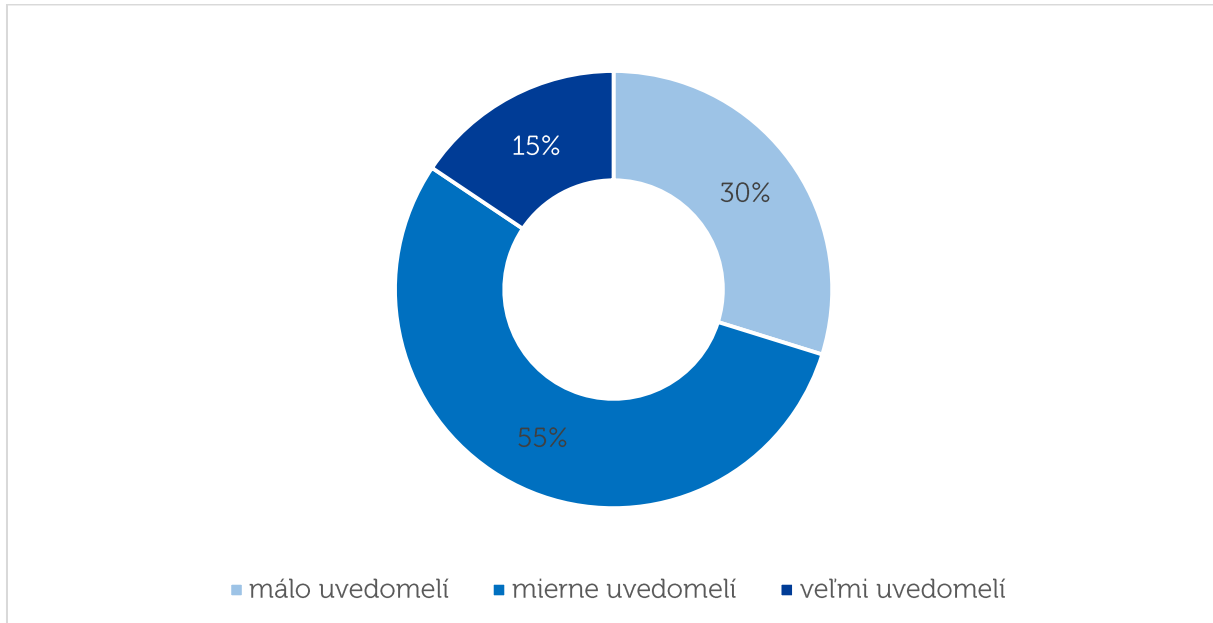
Graf č. 14 Uvedomelé správanie: porovnanie 2018 – 2022 v kategórii 15 – 24 ročných (v %)

*Poznámka: v grafe je uvedené porovnanie zlúčených kategórií odpovedí veľmi často + často + občas, označenie * znamená, že v tomto prípade bola mierne upravená formulácia oproti roku 2022*

V ďalšej analýze sme vytvorili **skóre uvedomelého konania**, t. j. za každú vykonávanú aktivitu získal respondent 1 až 3 body podľa frekvencie: 0 bodov za vôbec, 1 bod za občas atď. **Neuvedomelých** (maximálne 5 bodov) bolo 30 % respondentov, **mierne uvedomelých** (6 až 12 bodov) bolo 55 % a 15 % respondentov môžeme označiť ako **uvedomelých** (13 a viac bodov).

Graf č. 15 Celková miera uvedomelého správania (v %, n=1005)

Medzi **uvedomelých** patria častejšie starší respondenti, vysokoškooláci, s dobrým prehľadom o globálnych problémoch aj spoločnosti celkovo, s dobrým sebahodnotením z občianskej výchovy, s lepšou osobnou účinnosťou, so skúsenosťou s dobrovoľníctvom, členstvom v organizácii či so zahraničným pobytom. Častejšie pochádzajú z ekonomicky lepšie zabezpečených domácností, s politickým príklonom k SAS a PS, s vyššou dôverou v inštitúcie.

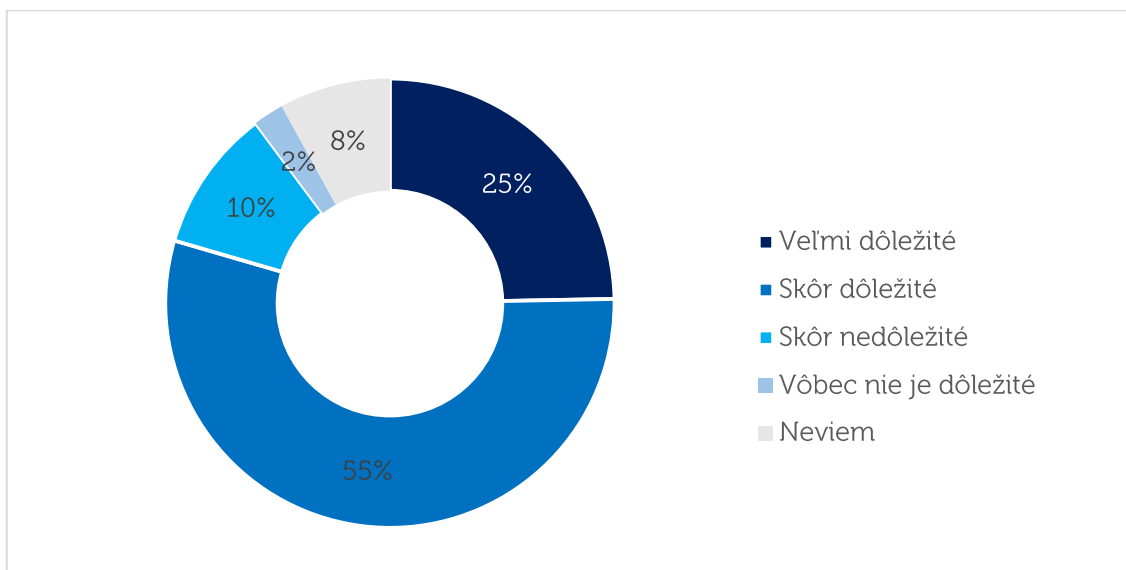
Naopak **neuvedomelí** majú častejšie slabšie vzdelanie aj prehľad, nižší vek, nízku dôveru k inštitúciám. Častejšie sú nezamestnaní, nevolíči, maďarskej národnosti, z malých obcí a z ekonomicky slabších domácností a svoju budúcnosť vidia viac pesimisticky.

Rozvojová pomoc

Hodnotenie dôležitosti rozvojovej pomoci

Vysoko prevažujúci názor medzi mladými (80 % respondentov) je ten, že pomáhať ľuďom v rozvojových krajinách je dôležité⁸. Za veľmi dôležitú považuje takúto pomoc 25 % respondentov, ako skôr dôležitú ju označilo 55 % respondentov. Nedôležitosť pomoci ľuďom v rozvojových krajinách deklarovalo celkovo 12 % respondentov, z toho 10% si myslí, že je to skôr nedôležité a len 2 % respondentov si myslia, že to vôbec nie je dôležité. Necelá desatina respondentov (8 %) v tomto prípade nevedela odpovedať.

Graf č. 16 Rozvojová pomoc (v %, n=1005)

Znenie otázky: „Je podľa Vášho názoru veľmi dôležité, skôr dôležité, skôr nedôležité, alebo vôbec nedôležité pomáhať ľuďom v rozvojových krajinách?“

Z hľadiska sledovaných socio-demografických znakov sa ukazuje, že štatisticky významne častejšie uvádzali odpoveď veľmi + skôr dôležité respondenti slovenskej národnosti, respondenti z Banskobystrického kraja, respondenti so skúsenosťou s členstvom v mládežníckej organizácii, s dobrovoľníctvom, respondenti, ktorí občiansky a politicky participujú, používajú internet v podstate denne či hodnotia pozitívne svoje občianskej kompetencie. Politicky sú to častejšie voliči PS.

Naopak ako skôr nedôležité + vôbec nie je dôležité, odpovedali častejšie respondenti maďarskej národnosti, respondenti, ktorí nemajú skúsenosť s dobrovoľníctvom, respondenti, ktorí hodnotia negatívne svoje občianske kompetencie. Politicky sú to častejšie voliči Aliancie, SNS a nevoliči .

Odpoveď nevedia častejšie uvádzali respondenti z Prešovského kraja, respondenti, ktorí nemajú skúsenosť s členstvom v mládežníckej organizácii, občiansky a politicky neparticipujú, respondenti, ktorí žijú v malých mestách, hodnotia negatívne svoje občianske kompetencie a politicky sú to častejšie nevoliči.

⁸ V tomto prípade naše zistenia korešpondujú so zisteniami Eurobarometra k rozvojovej pomoci, podľa ktorého je jej podpora na úrovni 88% aj u občanov SR. Zároveň platí, že mladá generácia má pozitívnejšie názory na rozvojovú spoluprácu, ako staršie generácie. Bližšie informácie: Special Eurobarometer 512: EU citizens and development cooperation. Fieldwork November – December 2020, Publication April 2021. Dostupné tu: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2252>

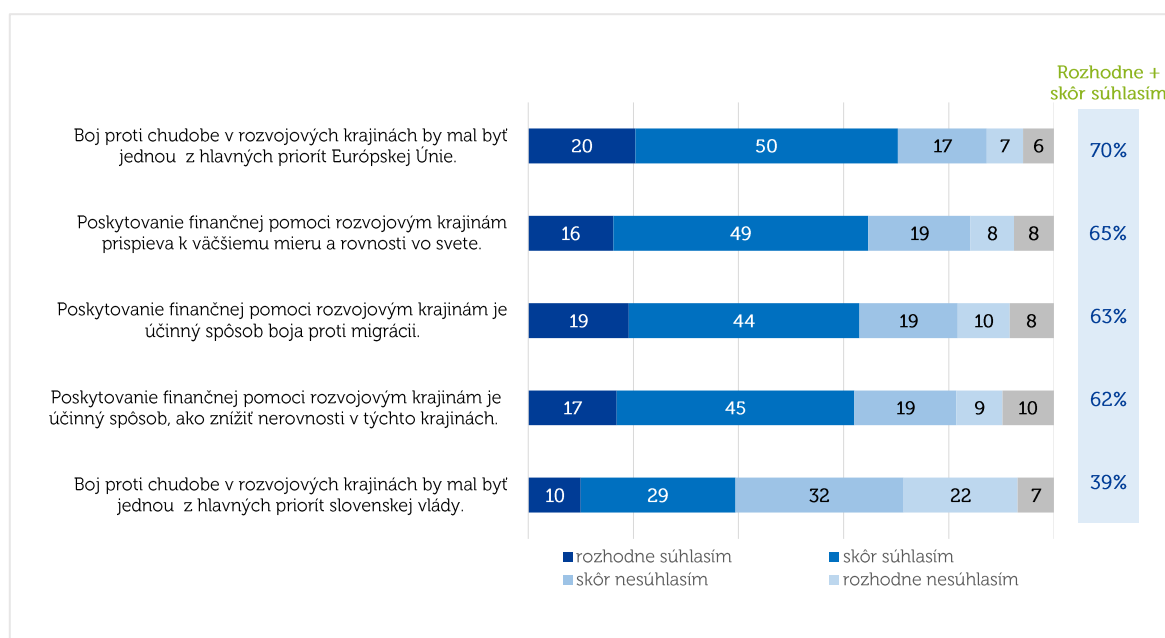
Názory na rozvojovú pomoc

Čo sa týka názorov na rozvojovú pomoc, až 71 % respondentov rozhodne alebo skôr súhlasí s názorom, že boj proti chudobe v rozvojových krajinách by mal byť jednou z hlavných priorit Európskej únie. S týmto názorom nesúhlasí 24 % respondentov.

S názorom, že poskytovanie finančnej pomoci rozvojovým krajinám prispieva k väčšiemu mieru a rovnosti vo svete súhlasili takmer dve tretiny respondentov (65 %). Takmer dve tretiny respondentov (63 %) tiež súhlasili s názorom, že poskytovanie finančnej pomoci rozvojovým krajinám je účinný spôsob boja proti migrácii. Podobne vysoká je miera súhlasu aj s výrokom, že poskytovanie finančnej pomoci rozvojovým krajinám je účinný spôsob ako znížiť nerovnosti v týchto krajinách. Súhlasilo s tým 62 % respondentov.

Relatívne najnižšiu mieru súhlasu sme zaznamenali v prípade názoru, že boj proti chudobe v rozvojových krajinách by mal byť jednou z hlavných priorit slovenskej vlády. V tomto prípade súhlasilo 40 % respondentov, výrazne viac je však tých, ktorí s týmto výrokom nesúhlasili, a to až 54 % respondentov.

Graf č. 17 Názory na rozvojovú pomoc (v %, n=1005)

Znenie otázky: „Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s každým z nasledujúcich tvrdení?“

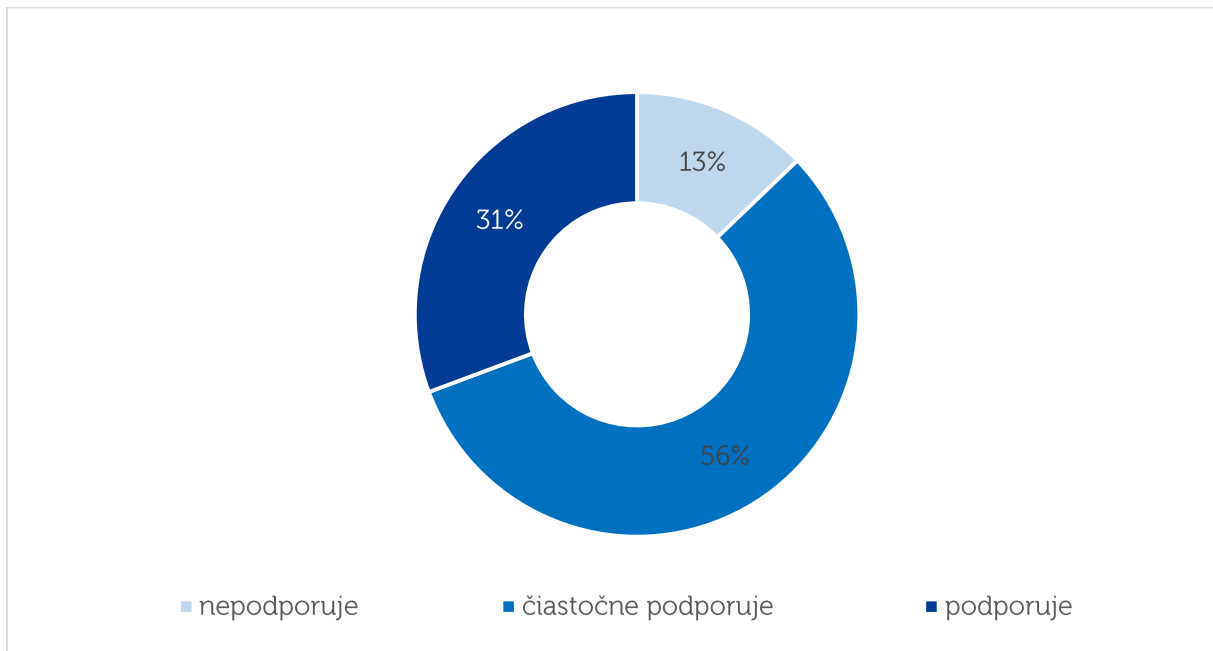
Čo sa týka celkového posúdenia podpory rozvojovej pomoci medzi mladými Slovákmi, vytvorili sme za týmto účelom jednoduchý index v ktorom sme sčítali odpovede pri jednotlivých výrokoch v otázke 8 a 9, s vynechaním odpovedí „neviem“⁹, a následne sme ho upravili na hodnotu začínajúcu 0. Na základe výsledných hodnôt sme následne vytvorili 3 kategórie, a to:

- **nepodporujúci** (skóre 0 –6, odpovede rozhodne a skôr nesúhlasím), celkovo 13 %;
- **čiastočne podporujúci** (skóre 7 – 12, odpovede skôr nesúhlasím až skôr súhlasím), celkovo 56 %;
- **podporujúci** (skóre 13 - 18, odpovede skôr súhlasím až rozhodne súhlasím), celkovo 31 %.

⁹ Škála: 1=rozhodne súhlasím, 2=skôr súhlasím, 3=skôr nesúhlasím, 4=rozhodne nesúhlasím.

V nasledujúcom grafe je zobrazené percentuálne zastúpenie jednotlivých kategórií respondentov z hľadiska dosiahnutého skóre.

Graf č. 18 Miera podpory rozvojovej pomoci (v %, n=783, bez respondentov odpovedajúcich „neviem“)

Ďalšia analýza socio-demografických rozdielov ukázala, že respondenti v kategórii **nepodporujúcich rozvojovú pomoc** sú štatisticky významne častejšie ľudia, ktorí nemajú skúsenosť s členstvom v mládežníckej organizácii ani s dobrovoľníctvom, neparticipujú občiansky ani politicky, sú zo zle zabezpečenej domácnosti alebo v podstate chudobnej domácnosti, používajú internet menej ako niekoľkokrát za týždeň alebo vôbec. Svoje vzdelanie v oblasti občianskej výchovy hodnotia ako slabé.

Respondenti, ktorí **podporujú rozvojovú pomoc** sú častejšie vo veku 15 – 19 rokov, strávili viac ako 3 mesiace v zahraničí, majú skúsenosť s členstvom v mládežníckej organizácii aj s dobrovoľníctvom, participujú občiansky aj politicky, sú zo slušne zabezpečenej domácnosti, hodnotia pozitívne svoje vzdelanie v oblasti občianskej výchovy. Pozorujeme u nich tiež častejšie vysokú mieru informovanosti o globálnych problémoch, Politicky sú to častejšie voliči PS a KDĽ.

Médiá a globálne témy

Zdroje informácií

Mladí ľudia v súčasnosti čerpajú informácie o svetovom dianí najmä z internetu. V popularite vedú sociálne siete, kde príspevky užívateľov na tieto témy sleduje veľmi alebo dosť často 57 % opýtaných, 39 % respondentov sleduje tiež rôzne médiá na sociálnych sieťach.

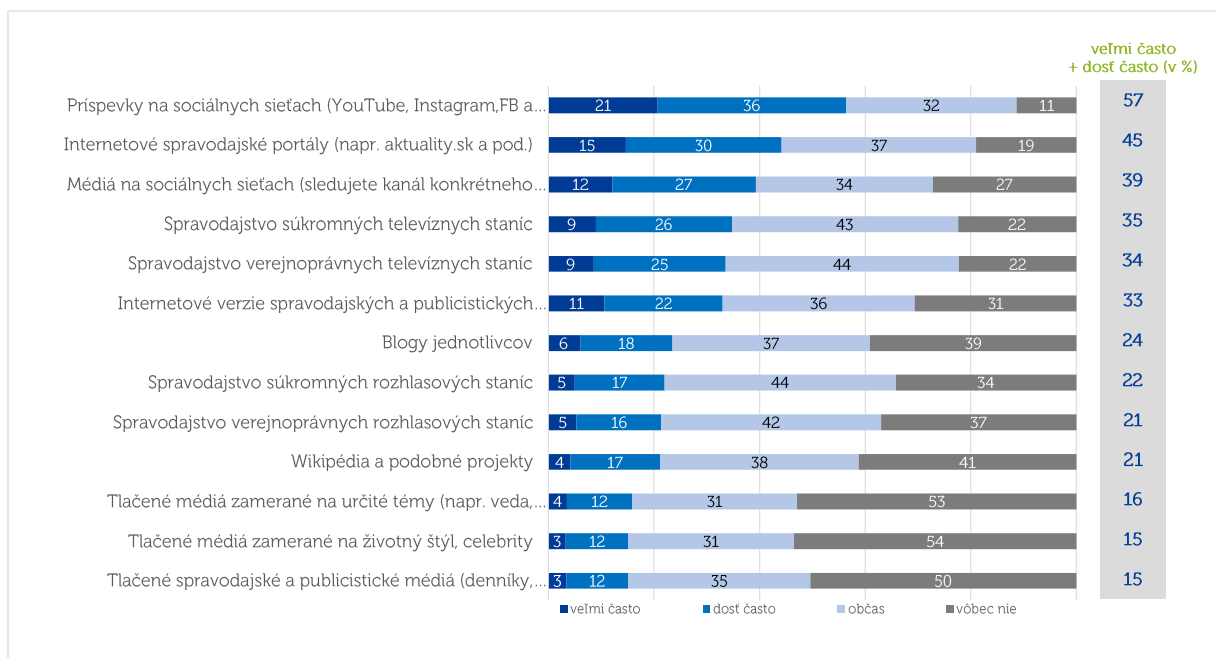
Významnými sú aj spravodajské portály, či už tie, ktoré publikujú len na internete (45 %) alebo sa jedná o internetové mutácie tlačených periodík (33 %).

Dôležitým zdrojom informácií o dianí vo svete je pre mladých ľudí aj televízne spravodajstvo, verejnoprávne i súkromné stanice sleduje zhodne približne tretina respondentov. Nasleduje spravodajstvo rozhlasové, verejnoprávne i súkromné stanice majú opäť takmer zhodnú sledovanosť (vyššie pätina opýtaných).

Printové periodiká sleduje dosť alebo veľmi často viac než 16 % mladých.

Zaujímavé je nepochybne miesto blogov jednotlivcov v zozname zdrojov informácií o dianí vo svete, ako dôležitý zdroj informácií ho uvádza približne štvrtina respondentov (24 %). Wikipédiu a podobné projekty uviedlo 21 % respondentov.

Graf č. 19 Zdroje informácií o dianí vo svete (v %, n=1005)

Znenie otázky: „Ako často čerpáte informácie o tom, čo sa deje vo svete, z nasledujúcich typov médií?“

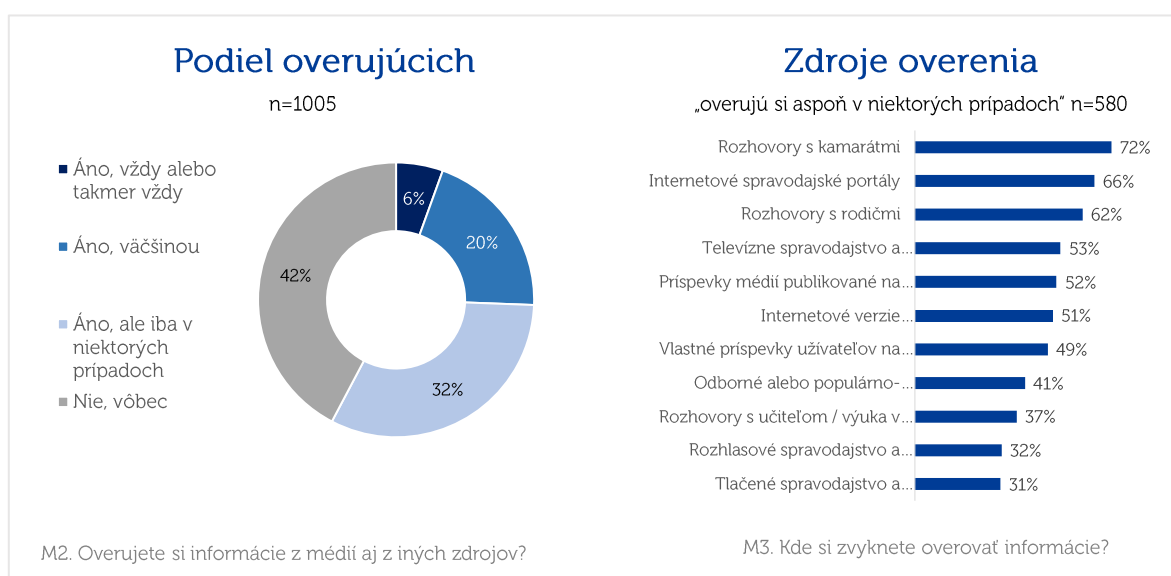
Overovanie informácií

Približne štvrtina respondentov (26 %) si získané informácie vždy alebo väčšinou overuje aj z iných zdrojov. Tretina tak robí iba v niektorých prípadoch. Až 42 % respondentov však získané informácie neoveruje nikdy.

Overenie prebieha vo väčšine prípadov rozhovorom s kamarátmi (72 %) alebo s rodičmi (62 %), prípadne vyhľadáním danej témy na internete (68 % preferuje čisto webové spravodajské portály, 51 % internetové mutácie periodík, 52 % príspevky médií na sieťach). Vyše polovica respondentov (53 %) si overuje informácie prostredníctvom televízneho spravodajstva.

Po odborných alebo náučných knihách siahne 41 % respondentov. Rozhovory s učiteľom resp. výučba na škole je spôsobom overovania si informácií u 37 % respondentov.

Graf č. 20 Overovanie informácií (v %, n=1005)

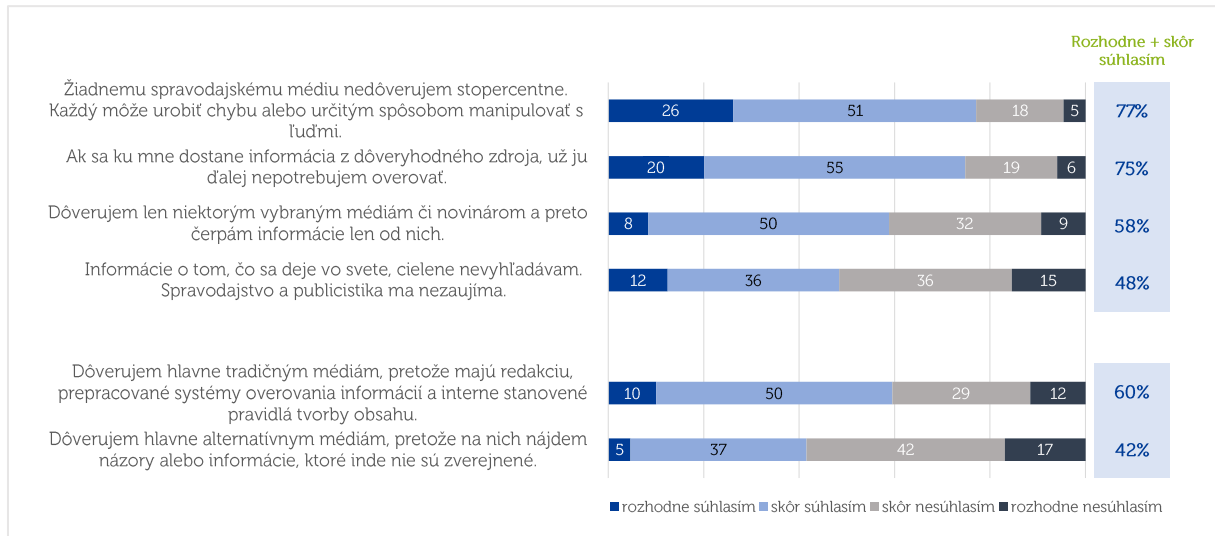
Informácie si overujú aspoň v niektorých prípadoch (58 %) častejšie mladí vo veku 25 – 29 rokov, so stredoškolským vzdelaním s maturitou a s VŠ vzdelaním, z Bratislavského a Žilinského kraja, respondenti žijúci vo väčších mestách alebo v hlavnom meste, respondenti z priemerne zabezpečených domácností, používajú internete v podstate denne. Okrem toho sú to častejšie mladí so skúsenosťou s mládežníckou organizáciou, s dobrovoľníctvom a lepšou úrovňou sebahodnotenia v oblasti občianskych kompetencií, či v informovanosti o globálnych problémoch. Sú tiež tolerantnejší k prisťahovalcom, majú silnejšie pocity v súvislosti so zmenou klímy, občiansky a politicky participujú, podporujú rozvojovú pomoc, častejšie sa tiež občiansky angažujú z vlastnej iniciatívy. Z hľadiska politických preferencií sú to častejšie voliči PS a SaS.

Informácie si neoverujú vôbec (42 %) častejšie najmladší respondenti vo veku 15 – 19 rokov, respondenti s nižším vzdelaním (neukončené základné, základné, stredoškolské bez maturity), mladí maďarskej národnosti, respondenti žijúci v malých mestách, mladí, ktorí ešte bývajú s rodičmi, zo zle zabezpečených domácností, používajú internet niekoľkokrát za týždeň alebo vôbec. Takýmto mladým častejšie chýba skúsenosť s mládežníckou organizáciou alebo dobrovoľníctvom, hodnotia slabšie svoju úroveň v oblasti občianskych kompetencií, majú len nízku mieru informovanosti o globálnych problémoch, nízku mieru tolerance k prisťahovalcom, častejšie nepodporujú rozvojovú pomoc, občiansky a politicky skôr neparticipujú, ak už, tak je to častejšie iniciatíva ich priateľov. Z hľadiska politickej orientácie ide častejšie o nevoličov.

Dôvera médiám a príklon k dezinformáciám

Ako sú na tom mladí ľudia s dôverou k médiám? Viac ako tri štvrtiny respondentov (77 %) tvrdia, že si zachovávajú opatrnosť a žiadnemu médiu nedôverujú stopercentne. Zároveň sú však rovnako tri štvrtiny mladých (75 %) presvedčené, že informáciu z pre nich dôveryhodného zdroja už overovať nepotrebujú a takmer šiesti z desiatich respondentov (58 %) čerpajú informácie výlučne z niekoľkých vybraných zdrojov (médiá, novinári). Znepokojivé je, že takmer polovicu respondentov (48 %) spravodajstvo a publicistika nezaujima a informácie o svetovom dianí nevyhľadávajú.

Graf č. 21 Dôvera médiám (v %, n=1005)

Znenie otázky: „Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s nasledujúcimi výroky?“

Z hodnotenej batérie výrokov posledné dva merajú príklon k tradičným alebo tzv. alternatívnym médiám. Šesť z desiatich respondentov (60 %) dáva prednosť tradičným médiám, a to z dôvodu zavedených systémov redakčnej kontroly. Na druhej strane 42 % respondentov sa prikláňa k alternatívnym zdrojom, pričom na nich oceňujú hlavne to, že zverejňujú aj názory a informácie, ktoré v tradičných médiách nie sú.

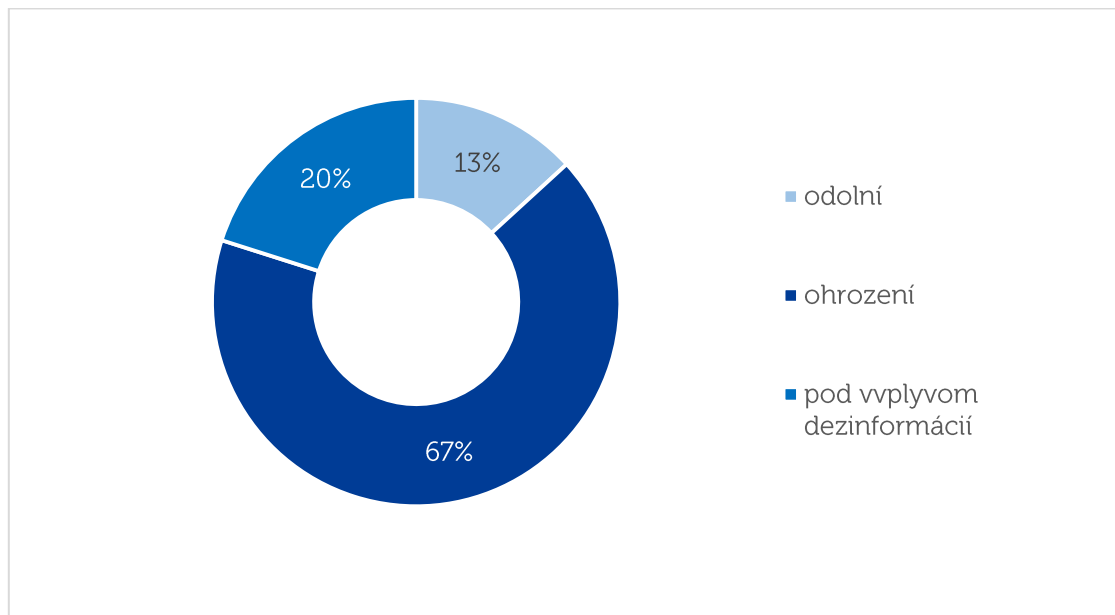
Existuje blízkosť testovaných výrokov tým, ako s nimi konkrétni respondenti súhlasia či nesúhlasia? Mierny vzťah ($r=0.3$) sme našli medzi dôverou len k vybraným médiám, zbytočnosťou overovania informácií zo zdroja, ktorý respondent považuje za dôveryhodný, a dôverou k tradičným médiám.

Zaujímavé je, že sme nenašli negatívnu koreláciu medzi dôverou k tradičným a alternatívnym médiám, neplatí teda, že keď niekto nedôveruje tradičným médiám bude dôverovať alternatívnym a naopak.

Tieto dva výroky sme považovali za základ pre vypočítanie miery príklonu k dezinformáciám, ktorú sme zostavili takto: respondent získal 0 až 3 body za dôveru k alternatívnym médiám (3= rozhodne súhlasím s výrokom „Dôverujem hlavne alternatívnym...“) a ďalšie 0 až 3 body za nedôveru k tradičným médiám (3= rozhodne nesúhlasím s výrokom „Dôverujem hlavne tradičným...“).

Do kategórie odolných voči dezinformáciám (0 až 1 bod) spadá 13 % respondentov, ohrozených dezinformáciami (skóre 2 až 3) je až 67 % respondentov a 20 % respondentov môžeme označiť ako pod vplyvom (4 až 6 bodov) dezinformácií.

Graf č. 22 Miera príklonu k dezinformáciám (v %, n=1005)

Pod vplyvom dezinformácií sú častejšie mladí vo veku 25 až 29 rokov, muži, bývajúci s rodičmi, obyvatelia Banskobystrického kraja. Títo respondenti častejšie nedôverujú inštitúciám, nesúhlasia s prozápadným smerovaním našej krajiny, netolerujú prístahovalcov a nepodporujú rozvojovú pomoc. Častejšie tiež nesúhlasia, že klimatická zmena už prebieha a zriedkavejšie majú s klímou spojené pocity. Voličsky sa prikláňajú k Republike a k SMER-SD.

Vzdelanie ani životné skúsenosti v podobe dobrovoľníctva, členstva v organizácii či zahraničného pobytu nehrajú v tomto prípade rolu. Príklon k dezinformáciám sa nepremieta ani do miery angažovanosti či volebnej účasti.

Za pozornosť stojí fakt, že zatiaľ čo ohrození majú tendenciu si informácie ďalej neoverovať, respondenti pod vplyvom dezinformácií rovnako ako odolní voči dezinformáciám si informácie overujú. Zdrojom pre overovanie informácií je u respondentov pod vplyvom dezinformácií častejšie na sociálnych sieťach a v knihách.

Socio-demografický profil respondentov

SD1. Pohlavie

Muž	51,0
Žena	49,0

SD2. VEK

15-19 rokov	29,4
20-24 rokov	31,6
25-29 rokov	39,0

SD3. Aké je Vaše najvyššie ukončené vzdelanie?

Základné, neukončené základné	34,5
Stredoškolské bez maturity	9,5
Stredoškolské s maturitou (vrátane nadstavby)	38,0
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské (alebo ich ekvivalent)	18,0

SD4. K akej národnosti sa hlásite?

slovenská	89,3
maďarská	8,1
iná	2,7

SD5. Bývate v sídle

do 1 000 obyvateľov	16,5
1 000 – 1 999 obyvateľov	16,2
2 000 – 4 999 obyvateľov	18,0
5 000 – 19 999 obyvateľov	16,9
20 000 – 49 999 obyvateľov	14,0
50 000 – 99 999 obyvateľov	7,9
100 000 obyvateľov a viac (BA, KE)	10,4

SD6. Kraj bydliska (kde sa väčšinou zdržiavate)

Bratislavský kraj	10,4
Trnavský kraj	9,9
Trenčiansky kraj	9,9
Nitriansky kraj	11,7
Žilinský kraj	13,7
Banskobystrický kraj	11,3
Prešovský kraj	17,4
Košický kraj	15,6

q1a. Strávili ste viac ako 3 mesiace v zahraničí? Máme na mysli súvislý pobyt trvajúci minimálne 3 mesiace kedykoľvek v minulosti.

Áno	19,0
Nie	81,0

q1b. Ako by ste ohodnotili túto Vašu skúsenosť v zahraničí?

1 (veľmi dobrá skúsenosť) 2 3 4 5 (veľmi zlá skúsenosť)

1 (veľmi dobrá skúsenosť)	58,6
2	28,8
3	1,3
4	1,0
5 (veľmi zlá skúsenosť)	0,1

q2. Máte osobnú skúsenosť s členstvom v mládežníckej organizácii ako sú napr. Skauting, YMCA, Mládež Slovenského červeného kríža, Mladí hasiči, farské stretká apod.?

Nemám takúto skúsenosť	74,8
Som členom/kou takejto organizácie menej ako 2 roky	2,6
Som členom/kou takejto organizácie viac ako 2 roky	8,7
Bol som v minulosti členom/kou takejto organizácie menej ako 2 roky, ale dnes už nie som	7,4
Bol som v minulosti členom/kou takejto organizácie viac ako 2 roky, ale dnes už nie som	6,6

q3. Máte skúsenosť s dobrovoľníctvom alebo dobrovoľníckou činnosťou?

Nemám takúto skúsenosť	59,9
V minulosti som sa dobrovoľníckych aktivít zúčastňoval/a, ale dnes už nie	14,5
Sem tam sa na dobrovoľníckych aktivitách zúčastňujem, ale je to skôr výnimočné	20,6
Pravidelne sa zúčastňujem na dobrovoľníckych aktivitách	5,0

SD7. Aké je Vaše najvyššie ukončené vzdelanie? Máme na mysli najvyššie UKONČENÉ VZDELANIE (ak teda napríklad momentálne študujete na SOŠ alebo gymnáziu, tak máte najvyššie ukončené vzdelanie základné apod.)

neukončená základná škola	3,5
ukončené základné vzdelanie	31,0
ukončené stredoškolské vzdelanie bez maturity	9,5
ukončené stredoškolské odborné vzdelanie s maturitou/ vyučený s maturitou	24,5
ukončené stredoškolské všeobecné vzdelanie s maturitou (gymnázium)	13,5
ukončené vysokoškolské bakalárske vzdelanie (ukončený 1. stupeň)	5,6
ukončené vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské vzdelanie (ukončený 2. stupeň)	11,7
ukončené vysokoškolské doktorandské vzdelanie PhD. (3. stupeň)	0,7

SD8. Čo z nasledujúceho sa na Vás najviac hodí?

Som študent	37,4
Študujem a zároveň pracujem na plný úväzok	2,5
Študujem a zároveň pracujem na čiastočný úväzok	6,0
Pracujem na plný úväzok	42,0
Pracujem na čiastočný úväzok	2,9
Som nezamestnaný	5,1
Iné	4,2

SD9. V akom type sídla trávite väčšinu času počas roka?

Na dedine	45,4
V malom meste	26,8
Vo väčšom meste	21,4
V hlavnom meste	6,5

SD10. V akom type bývania trávite väčšinu času?

bývam s rodičmi	67,7
som v podnájme v byte či dome	12,8
mám vlastný byt či dom, ale musím ho splácať	11,9
mám vlastný byt či dom a nemusím ho splácať	4,7
bývam inak (internát, ubytovňa...)	2,9

SD11. Ak zväžite príjmy a majetok Vašej domácnosti, v ktorej žijete, povedali by ste, že je...

veľmi dobre zabezpečená	3,1
slušne zabezpečená	23,8
priemerne zabezpečená	57,9
zle zabezpečená	9,5
v podstate chudobná domácnosť	3,1
neviem, nechcem odpovedať	2,7

SD12. Ako často používate internet, teda www stránky, sociálne siete, e-mail alebo ktorúkoľvek inú časť internetu, či už zo svojho počítača, mobilného telefónu, prípadne z iného zariadenia?

V podstate denne	90,0
Niekoľkokrát za týždeň	7,3
Menej často	2,0
Vôbec nie	0,8